

Uluslararası Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmelerinden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları ve Uygulanacak Hukukun Tespiti^(*)

Resolution Methods for Disputes Arising from International Professional Football Player Transfer Agreements and Determination of Applicable Law

Elif Selen BATIGÜN

Araştırma Görevlisi Doktor
Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

Anahtar Kelimeler

Profesyonel Futbolcu Transfer Sözleşmeleri, Ulusal-Uluslararası Transfer Ayrımı, Uluslararası Boyutlu Transfer Sözleşmeleri, Uluslararası Transfer Sözleşmeleri, Uluslararası Transfer Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk, Lex Sportiva.

Keywords

Professional Football Player Transfer Agreements, National-International Transfer Distinction, International Transfer Agreements, International Transfer Agreements, Law Applicable to International Transfer Agreements, Lex Sportiva.

Öz

Çalışmamız, futbol endüstrisinin önemli bir bileşeni olan profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerinden kaynaklanan uluslararası nitelikli uyuşmazlıklara odaklanmaktadır. Bu bağlamda, ulusal ve uluslararası transfer ayrımı temelinde, profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözüm yolları ile bu uyuşmazlıklar kapsamında uygulanacak hukukun belirlenmesi çalışmamız kapsamında ayrıntılı bir şekilde analiz edilmiştir. İncelememiz sırasında uyuşmazlık çözüm yollarının tayini açısından Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği'nin (FIFA) iç yargı organları, Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) ve Türk mahkemelerinin yargılama yetkileri ele alınmıştır. Takiben, uluslararası transfer sözleşmelerine uygulanacak hukuk, yetkili yargılama makamlarına bağlı olarak farklılık gösterebileceğinden, uygulanacak hukukun tespiti farklı olasılıklara bağlı olarak ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

Abstract

Our study focuses on international disputes arising from professional football player transfer agreements, which constitute a significant component of the football industry. In this context, the resolution methods for disputes arising from professional football player transfer agreements analyzed on the basis of the distinction between national and international transfers and the determination of the applicable law in such disputes are examined in detail within the scope of our work. In the course of our analysis, the adjudicative authorities of the Turkish Football Federation (TFF), the internal judicial bodies of the Fédération Internationale de Football Association (FIFA), the Court of Arbitration for Sport (CAS), and Turkish courts have been addressed with respect to the resolution of disputes. Subsequently, since the law applicable to international transfer agreements may differ depending on the competent adjudicating body, the determination of the applicable law is discussed in detail according to different scenarios.

^(*) Araştırma Makalesi.
Hakem denetiminden geçmiştir.
Gönderim Tarihi: 27.01.2025, Kabul Tarihi: 28.05.2025.

GİRİŞ

Futbol, günümüzde yalnızca sportif bir etkinlik olmanın ötesinde, uluslararası düzeyde ekonomik, hukuki ve sosyal boyutları olan kapsamlı bir endüstridir. Profesyonel futbol alanında transfer sözleşmeleri, bu endüstrinin temel bileşenlerinden biri olarak, oyuncular ile kulüpler arasındaki hak ve yükümlülükleri belirleyen önemli hukuki araçlardır. Futbolcuların kariyerleri boyunca kulüpler arasında geçişlerini düzenleyen transfer sözleşmeleri hem ulusal hem de uluslararası düzeyde ayrıntılı düzenlemelere tabi olup, bu sözleşmelerden kaynaklanan uyuşmazlıklar spor hukukunun temel inceleme alanlarından birini oluşturmaktadır. Özellikle son yıllarda uluslararası futbolcu transfer ücretlerinin futbol ekonomisindeki yeri ve futbolun globalleşmesi üzerindeki etkisi, uluslararası transfer sözleşmelerini yakından incelemeyi gerekli kılmaktadır. Keza spor endüstrisi uluslararası ticaretin %3'ünü oluşturan bir paya sahiptir. Spor endüstrisi kapsamında 2010-2011 sezonundan, 2018-2019 sezonuna kadar Avrupa'da transfer sözleşmelerinden kaynaklanan futbol gelirleri %71 artarken, yalnızca uluslararası transfer ücretleri %108,3 oranında artmıştır. Bu veri, uluslararası transferlerin futbol ekonomisindeki giderek artan ağırlığını ve uluslararası transfer piyasasının futboldaki diğer gelir kalemlerinden daha fazla büyüdüğünü göstermektedir¹.

Çalışmamızın amacı, futbol endüstrisinde önemli bir yeri olan uluslararası nitelikli profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözüm yollarını ortaya koymak ve bu tür sözleşmelere uygulanacak hukuk kuralları hakkında kapsamlı bir hukuki çerçeve sunmaktır. İlk bölümde, transfer kavramına ve transfer sözleşmelerine ilişkin kavramsal ve hukuki çerçeve içerisinde bir inceleme yapılmıştır. İkinci bölümde, uluslararası profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözüm yolları ele alınarak; TFF ve FIFA'nın iç yargı organları ile Spor Tahkim Mahkemesi (*Court of Arbitration of Sport*) (CAS) ve Türk mahkemelerinin yargılama yetkileri ele alınmıştır. Üçüncü ve son bölümde ise, uluslararası profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerine uygulanacak hukuk kurallarının tespitinde uyuşmazlığın ele alındığı yargılama makamına bağlı olarak farklılık gösterebilecek olasılıklar ayrıntılı şekilde incelenmiştir.

I. KAVRAMSAL VE HUKUKİ ÇERÇEVE

A. Profesyonel Futbolcu Transferi Sözleşmesi Kavramı

Transfer, futbolcuların kariyerleri boyunca tek bir kulüpte oynamalarının tercih edilmemesi sonucu ortaya çıkan bir uygulamadır². Temel olarak transfer, bir futbolcunun mevcut kulübünden ayrılarak başka bir kulüple sözleşme imzalamasını ifade etmektedir. Transfer, futbolcunun sportif ya da ekonomik nedenlerle mevcut kulübünden ayrılmak istemesi, kulübün futbolcuyla sözleşmeyi devam ettirmek istememesi veya kulübün maddi zorluklar nedeniyle futbolcusunu devretme ihtiyacı duyması gibi çeşitli sebeplerle gerçekleşebilmektedir³. Terminolojik bağlamda transfer kavramı yerine kamuoyunda kimi zaman “*futbolcuların satışı*” ifadesinin kullanıldığı da görülmektedir. Bu ifade, kamuoyunda geniş bir kullanım alanına sahip olmakla birlikte, bu ifade esas olarak futbolcunun transferini kastetmektedir. Zira gerçek anlamda bir insanın satışını kastetmeyen bu ifade, gerçek manada bir satışı değil, futbolcunun mevcut kulübünün, futbolcunun spor faaliyetlerini gerçekleştirmesini isteme hakkını başka bir kulübe devretmesini anlatmaktadır⁴.

¹ SUBHAN, Adam: “Football Transfer Fees: A Competitive”, *Sports Law, Policy & Diplomacy Journal*, 2011, Cilt 1, Sayı 1, s. 160; CZARNOTA, Paul A.: “FIFA Transfer Rules and Unilateral Termination Without ‘Just Cause’”, *Berkeley Journal of Entertainment and Sports Law*, 2013, Cilt 1, Sayı 1, s. 4; BİÇAKÇI, Levent: “Türkiye’de ve Dünya’da Spor Hukuku, Yargısı ve Özellikleri”, (Ed.) ERKİNER, Kısmet / SOYSÜREN, Ali: *Spor Hukuku Dersleri*, Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, İstanbul, 2007, s. 447.

² PETEK, Hasan: *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002, s. 33-34, 276.

³ ERTAŞ, Şeref / PETEK, Hasan: *Spor Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005, s. 238-239; PETEK, s. 275-276.

⁴ ERTAŞ / PETEK, s. 295; LAWRENCE, Ian: “The Legal Context of a Player Transfer in Professional Football: A Case Study of David Beckham”, *Entertainment and Sports Law Journal*, 2016, Cilt 11, Sayı 6, s. 1-9, para. 2-6.

Futbolun kurumsal yapısı, kulüplerden başlayarak ulusal düzeyde TFF⁵ ve FIFA gibi üst kuruluşlara kadar uzanan bir hiyerarşi içinde şekillenmiştir. Profesyonel futbolcuların⁶ transferleri de bu hiyerarşik yapı içerisindeki kurallara göre düzenlenmektedir⁷. Bu bağlamda, TFF Statüsü, TFF Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı⁸ ile FIFA Talimatı (*"FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players"*)⁹ esas alınarak transfer süreçleri kaleme alınmıştır. TFF Statüsüne göre, TFF 1923'ten beri FIFA üyesidir ve FIFA kurallarını ulusal düzeyde uygulamakla yükümlüdür. Bu kapsamda yürürlükte olan futbol transfer kuralları, futbolun yönetiminde merkezi bir öneme sahip olup, genç futbolcuların gelişiminin teşvik edilmesi ve altyapı oyuncularının korunmasını ve kulüplerle futbolcular arasındaki sözleşme istikrarının devam ettirilmesini sağlamayı amaçlamaktadır¹⁰.

FIFA Talimatı'nın "*Tanımlar*" kısmında ve TFF Talimatı'nın "*Tanımlar*" başlıklı 2. maddesinin c bendinde "*transfer*"; "*futbolcunun ilk kez profesyonel sözleşme imzalamasını, mevcut kulübünden başka bir kulüp ile sözleşme imzalamasını veya geçici olarak kulüp değiştirmesini*" kastetmek için kullanılan bir kavram olarak kendisine yer bulmuştur¹¹.

B. Sözleşmenin Hukuki Niteliği

TFF Talimatı'nın "*Tanımlar*" başlıklı 2. maddesinin i bendine göre, "*sözleşme*", "*örneği TFF tarafından hazırlanan tip profesyonel futbolcu sözleşmesini veya geçici transfer sözleşmesini*" kasteden bir ifadedir. Bu doğrultuda profesyonel futbolcu sözleşmesi, profesyonel takım kurmaya elverişli ve profesyonel futbolcuyu istihdam etmeyi talep eden kulüp ile futbol sporunu bir futbol kulübüne sözleşme ile bağlı şekilde, söz konusu sözleşmenin futbolcuya yüklediği sorumluluklar çerçevesinde ve bir ücret karşılığında ifa etme arzusunda olan futbolcu arasında kurulan rızâ bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır. Bu sözleşmenin kapsamı ise verilen tanım doğrultusunda, profesyonel futbolcu istihdam etmeyi arzu eden futbol kulübü ve futbol sözleşmesel bir ilişki dahilinde ve bir ücret karşılığında oynamayı arzu eden profesyonel futbolcu arasındaki karşılıklı hak ve borçları tayin etmek şeklinde sınırlandırılmıştır. Profesyonel futbolcu sözleşmesinin bir alt grubu olan profesyonel futbolcu transfer sözleşmesi ise TFF Talimatı'nda yer alan bir sözleşme türüdür¹². Bu sözleşme tipi, "*spor sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar*" başlığı altında değerlendirilen ve bir futbol kulübü ve profesyonel futbolcu arasında akdedilen sözleşmelerdir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu¹³ m. 393(1) ve 4857 sayılı İş Kanunu¹⁴ m. 2(1) uyarınca bir "*hizmet sözleşmesi*" olarak da nitelendirilen transfer sözleşmeleri, tarafların hak ve yükümlülüklerini belirleyen sözleşmeler olarak "*standart sözleşmeler*" (*"standard player's contract"*) olarak nitelendirilmektedir¹⁵. Profesyonel futbolcu sözleşmesiyle

⁵ TFF Statüsü m. 1'e göre, "*TFF, futbol sporunu ulusal düzeyde yürüten ve düzenleyen tek kuruluştur ve Türkiye'yi futbol ile ilgili konularda ulusal ve uluslararası düzeyde temsil etmeye yetkilidir*". TFF Statüsü için bkz. <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TFF-KANUN-STATU/TFF-Statusu.pdf> (ET: 08.01.2025).

⁶ 2018 tarihli FIFA Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferi Talimatı (*Regulations on the Status and Transfer of Players*) Art. 2'deki tanıma göre profesyonel futbolcu; "*bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan ve kendisine futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan futbolcudur*".

⁷ TOPUZ, Gökçen: "Türkiye Futbol Federasyonu Uyuşmazlık Çözüm Kurulunun Yargı Yetkisi Üzerine Düşünceler", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017, Cilt 19, Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan Özel Sayısı, s. 1907.

⁸ TFF Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı için bkz. <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMAT-LAR/Profesyonel-Futbolcularin-Statusu-ve-Transferleri-Talimatı.pdf> (ET: 8.01.2025).

⁹ Çalışmamızda "*FIFA Talimatı*" şeklinde anılan 2021 tarihli *FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players* için bkz. https://www.icsspe.org/system/files/FIFA%20Regulations%20on%20the%20Status%20and%20Transfer%20of%20Players_0.pdf (ET: 26.01.2025).

¹⁰ CENTRE DE DROIT ET D'ÉCONOMIE DU SPORT (CDES): *The Economic and Legal Aspects of Transfers of Players*, European Commission, (Limoges, January 2013), Limoges, 2013, s. 2; CZARNOTA, s. 2.

¹¹ PETEK, s. 33-34, 276; ERTAŞ / PETEK, s. 279-280.

¹² TUTAR, Ali: *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde Ücret*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 25-26; PETEK, s. 33-34, 276.

¹³ 04.02.2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmi Gazete.

¹⁴ 10.06.2003 tarihli ve 25134 sayılı Resmi Gazete.

¹⁵ ERTEN, Rifat: *Milletlerarası Özel Hukukta Spor*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 198; ERTAŞ / PETEK, s. 238-239; ÖZEN, Mustafa: *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi (Profesyonelliğe Geçiş ve Transfer) ve Sözleşmeden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Ulusal ve Uluslararası Çözüm Mercileri ve Yolları*, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024, s. 32-33; PETEK, s. 48. Profesyonel futbolcu sözleşme-

profesyonel futbolcu, sözleşme akdettiği kulüp için futbol oynamayı taahhüt etmekte ve bir iş görme borcu altına girmektedir. Dolayısıyla bu sözleşme esas olarak profesyonel futbolcunun süreklilik arz edecek şekilde iş görme edimini üstlendiği bir sözleşme olup işin görülmesi ve süreklilik sözleşmenin belirleyici unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Profesyonel futbolcunun sözleşme ilişkisiyle bağlı olduğu kulübün çatısı altında iş görme edimi çerçevesinde yaptığı futbol faaliyetleri karşılığında kulübünde futbolcuya ücret ödeme borcu altına girdiği ifade edilmektedir. Bu niteliğiyle sözleşmenin diğer belirleyici unsurları bağlılık ve ücret olup, sözleşme tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olma özelliğine sahiptir¹⁶. Aynı zamanda futbolcunun mevcut kulübü ve transfer edildiği yeni kulübü arasında hukuki nitelik bakımından “*alacağın devri*”yle (TBK m. 183-194) benzerlikler taşıyan ve kendisine has özellikler taşıyan bir hukuki ilişkinin ortaya çıktığından bahsedilmektedir¹⁷. Bu çerçevede yeni ve eski kulüp arasında transfer sözleşmelerinden kaynaklı ihtilafların çıkması ihtimal dahilindedir. Uygulamada bu tür ihtilafların en yaygın konularının transfer sözleşmelerinin uygulanmasına ilişkin iddialar olduğu ifade edilmektedir¹⁸.

C. Sözleşmenin Uluslararası Niteliği

Doktrinde yapılan transfer türlerine ilişkin tasnifler “*uluslararası transfer*”i bir transfer türü olarak kabul etmeyi önermektedir¹⁹. Nitekim bu husus uluslararası transferleri, ulusal olanlardan ayrı düzenlemelere tabi tutma ihtiyacından doğmaktadır. Bu nedenle ortaya çıkan futbolun uluslararası düzeyde düzenlemelerle yönetilmesi gerekliliği, bu sporun sınırları aşan bir yapıya ve küresel etkiye sahip olmasından kaynaklanmaktadır²⁰.

Bu doğrultuda sporla ilgili uyumsuzlukların ulusal ve uluslararası olmak üzere ikili bir ayrımla incelenmesi gerektiği kabul edilmektedir²¹. Uluslararası bir transfer sözleşmesini ulusal olandan ayıran element ise “*yabancılık unsuru*” veya “*milletlerarası unsur*”²² olarak karşımıza çıkmaktadır²³. Bu çerçevede yabancılık unsuru barındırmayan transfer uyumsuzlukları ulusal; yabancılık unsuru barındıran transfer uyumsuzlukları ise “*uluslararası*” olarak nitelendirilmektedir²⁴.

Yabancılık unsuru (*foreign element*), hukuki ilişkinin dayandığı maddi olguların birden fazla ülkeyle bağlantılı olması durumunda gündeme gelmektedir²⁵. Bu çerçevede uluslararası transferlerin karakteristik özelliğini oluşturan yabancılık unsurunun hangi durumlarda gündeme geldiğini doktrindeki görüşler ve uluslararası transferleri düzenleyen sair mevzuat hükümleri ışığında incelememiz gerekmektedir.

sinin hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilmesi gerektiğine ve bu sözleşme türünün eser ve vekalet sözleşmesi olarak kabul edilmemesine ilişkin açıklamalar için ayrıca bkz. TUTAR, s. 39. Aynı yönde bkz. Yargıtay, 10. HD, T. 24.01.1974, E. 1974/199, K. 1974/1274 (PETEK, s. 48, dn. 36). Profesyonel futbolcu sözleşmesinin hizmet sözleşmesine benzerliğine karşın bir hizmet sözleşmesi niteliği taşımadığına ilişkin görüş için bkz. ÖZEN, s. 33-34; GENÇ, Durmuş: *Futbol Kulüplerinin Stratejik Yönetimi*, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1999, s. 81-82. Profesyonel futbolcu sözleşmesinin eser sözleşmesi olarak nitelendirilmesi gerektiğine ilişkin görüş için bkz. PETEK, s. 48.

¹⁶ PETEK, s. 35-39.

¹⁷ ERTAŞ / PETEK, s. 296.

¹⁸ FIFA: *Commentary on the Regulations on the Status and Transfer of Players*, 2023 (<https://digitalhub.fifa.com/m/40da0f707efdd011/original/FIFA-Commentary-on-the-FIFA-Regulations-for-the-Status-and-Transfer-of-Players-2023-edition.pdf>, ET: 05.12.2024) (Commentary), s. 265.

¹⁹ PETEK, s. 276-371; ERTEN, s. 206.

²⁰ LAWRENCE, s. 1.

²¹ ERTEN, s. 206.

²² NOMER, Ergin: *Devletler Hususi Hukuku*, 23. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 5.

²³ ÖZEN, s. 252; ERTEN, s. 206.

²⁴ ERTEN, s. 206.

²⁵ CAN, Hacı: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 43; GÜNGÖR, Gülin: *Türk Milletlerarası Özel Hukuk*, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 11; ŞANLI, Cemal / ESEN, Emre / ATAMAN-FİGANMEŞE, İnci: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 11. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2024, s. 6-8; DOĞAN, Vahit / YILMAZ, Alper Çağrı / İZMİRLİ, Lale Ayhan: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 10. Baskı, Savaş Kitabevi, 2024, s. 6; TEKİNALP, Gülören: *Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama ve Usul Hukuku Kuralları*, 13. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s. 19; ÇELİKEL, Aysel / ERDEM, Bahadır: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 18. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2024, s. 5-11; ÖZEL, Sibel / ERKAN, Mustafa / PÜRSELİM, Hatice Selin / KARACA, Hüseyin Akif: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 9-10.

Doktrinde bir hukuki ilişkiyi yabancı bir ülkeyle bağlantılı kılan olguların çeşitli şekillerde ortaya çıkabileceği ileri sürülmektedir²⁶. Sözleşmeler söz konusu olduğunda ise 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un (MÖHUK)²⁷ yabancılık unsuruna ilişkin bir tanımlama yapmamasının, sözleşmesel uyuşmazlıklar söz konusu olduğunda diğer hukuki ilişkilerde kabul edilen yabancılık unsurunun esas alınmasını engellemeyeceği kabul edilmektedir²⁸. Bu doğrultuda konumuz özelinde transfer sözleşmesinin tarafları bakımından yabancılık unsuru, ilgililerin vatandaşlığı, yerleşim yerleri, mutad meskenlerinin yabancı olmasıyla veya sözleşmenin yapıldığı yerin yabancı bir ülke olması durumunda mümkün olabilmektedir²⁹. Bir transfer sözleşmesi söz konusu olduğunda ilgili sıfatını haiz olabilecekler, FIFA Talimatı'nın Tanımlar bölümünde “*önceki kulüp*” (“*former club*”), “*yeni kulüp*” (“*new club*”), önceki federasyon (“*former association*”) ve “*yeni federasyon*” (“*new association*”) şeklinde belirlenmiştir. Dolayısıyla Talimat, transfer terimini açıklamadan bizlere bir transfer sözleşmesinde hangi aktörler bakımından yabancılık unsuru aranacağına dair ipucu sunmaktadır. Profesyonel futbolcu transfer sözleşmesinin bir hizmet yani iş sözleşmesi olarak kabul edildiğine ilişkin görüş uyarınca, iş sözleşmesinde yabancılık unsurunun hangi durumlarda ortaya çıktığını da konumuz açısından göz önünde bulundurmanız faydalı olacaktır. Doktrinde iş sözleşmesinin taraflarının, işçinin mutad işyerinin yabancı bir ülkede olmasının, işverenin mutad meskeni, ikametgahı ya da işyerinin farklı bir ülkede olmasının yabancılık unsuru katacağı kabul edilmektedir³⁰.

Doktrinde benimsenen bir yaklaşıma göre transfer sözleşmelerine uluslararası nitelik kazandıran unsur, profesyonel futbolcuların transfer sürecinde tabi olacağı kuralları belirleyen makamlar açısından yapılan bir ayrımına göre her somut olay açısından ayrıca belirlenebilmektedir. Yani ulusal federasyonlar tarafından yürütülen ve olası bir uyuşmazlıkta ulusal federasyonların yetkili olabileceği transferler ulusal olarak nitelendirilmektedir. Buna karşın uluslararası transferler, FIFA Talimatı uyarınca FIFA kurallarıyla yönetilmekte ve FIFA genellikle yalnızca uluslararası boyut taşıyan uyuşmazlıklarda yargılama yetkisini üstlenmektedir. Böylece futbolcu transfer sözleşmelerine uluslararası nitelik kazandıran unsur, transfer sürecini düzenleyen makamların ulusal veya uluslararası niteliğine göre tüm-dengelem yoluyla değerlendirilen bir perspektifle belirlenmektedir³¹.

Bu durumda esas olarak futbolcu transferlerinin ulusal veya uluslararası niteliğinin belirlenmesinde uluslararası federasyon yani FIFA düzenlemelerinin ve FIFA'nın yargılama yetkisinin kilit rolü gündeme gelmektedir. Dolayısıyla ulusal ve uluslararası transferlere yönelik yapılan ayrım, transfer sözleşmelerinden doğan bir uyuşmazlığın karara bağlanması ve futbolla ilgili faaliyetin düzenlenmesi sırasında önem arz etmektedir³².

Uluslararası boyutlu transfer kavramının tanımına yer veren FIFA Talimatı'nın Açıklayıcı Şerhi'nin 22. maddesinde, profesyonel futbolcularla ilgili iş ilişkisine dayalı konularda uluslararası niteliğin tayin edilmesinin karmaşıklığına değinilmektedir. İlgili maddede, “*bir kulüp ile bir futbolcu arasındaki iş ilişkisine dayalı bir uyuşmazlık, futbolcu, kulübün bulunduğu ülkenin vatandaşlığından farklı bir vatandaşlığa sahip olduğu sürece genellikle uluslararası boyut taşıyor kabul edilir.*” ifadesine yer verilmiştir. Bu noktada milletlerarası özel hukuk standartlarından farklı olarak, belirleyici olan futbolcunun ikametgahı değil, yalnızca vatandaşlığıdır³³. Yani FIFA Talimatı Art. 22 (b) yabancılık

²⁶ GÜNGÖR, s. 11-12; ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 10, 455; DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 6-7; AVŞAR, Melis: *Milletlerarası Usul Hukukunda Mahkemelerin Yetkisinin Belirlenmesinde Tarafların İrade Serbestisi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 14-15.

²⁷ 12.12.2007 tarihli ve 26728 sayılı Resmi Gazete.

²⁸ ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 11.

²⁹ ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 9-12; CAN, s. 191; GÜNGÖR, s. 12.

³⁰ ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 363-374. ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 455. Bu hususta ulusal-uluslararası tahkim doğrultusunda uyuşmazlığa yabancılık unsuru kazandıran olgulara ilişkin farklı perspektiften bir inceleme için bkz. PAK, Gürkan: *Spor Uyuşmazlıklarında Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Yargılama Usulü*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2023, s. 34.

³¹ CDES, s. 20, 95; ERTEN, s. 206.

³² ERTEN, s. 206.

³³ FIFA, *Commentary*, s. 444.

unsurunu kişisel olarak profesyonel futbolcuların nezdinde aramaktadır. Bu çerçevede CAS'ın 2016 tarihli *Jhonny van Beukering v. Pelita Bandung Raya v. FIFA* kararında³⁴ FIFA Talimatı Art. 22(b)'de düzenlenen uluslararası boyutlu transfer kavramının, CAS uygulamasında da transferin tarafı olan futbolcunun vatandaşlığı veya milliyetinden hareketle belirlendiği ifade edilmektedir.

Bir transfer sözleşmesinin yabancılık unsuru içermesi halinin, FIFA Talimatı Art. 22(b)'ye göre, bir futbolcunun sözleşme akdettiği futbol kulübünün bulunduğu ülkenin vatandaşı olmaması haline³⁵ bağlı olması söz konusudur³⁶. Dolayısıyla pratik anlamda uluslararası transferlerin iki şekilde gerçekleşebileceği kabul edilmektedir. İlk olarak, profesyonel olmayan yabancı bir futbolcunun bir Türk futbol kulübüyle profesyonel futbolcu transfer sözleşmesi akdetmesi durumunda veya profesyonel yabancı bir futbolcunun Türkiye'deki bir futbol kulübüyle anlaşma sağlaması halinde uluslararası nitelikte bir transfer sözleşmesi gündeme gelebileceği gibi profesyonel olmayan Türk bir futbolcunun Türkiye dışındaki bir futbol kulübüyle sözleşme imzalayarak transfer olması ya da Türkiye'de faaliyet gösteren profesyonel bir Türk futbolcunun yurtdışındaki bir futbol kulübüne transfer olması halinde uluslararası nitelikte profesyonel futbolcu transfer sözleşmesi ortaya çıkabilmektedir³⁷. Öte yandan, Türkiye'deki bir futbol kulübünde geçerli bir transfer sözleşmesi ile hazır bulunan yabancı bir futbolcunun sözleşmesinin sona ermesi halinde sözleşmenin yenilenmesi ya da sözleşmenin uzatılması hali uluslararası transfer olarak nitelendirilmemektedir³⁸.

FIFA Talimatı Art. 22'de uluslararası profesyonel futbolcu transferlerini konu alan bir diğer uyuşmazlık türüne (f) bendinde yer verilmiştir. Bu uyuşmazlıklar madde hükmünde “*farklı üye federasyonlara bağlı kulüpler arasında ortaya çıkan diğer uyuşmazlıklar*” şeklinde anılmaktadır. FIFA Talimatı Açıklayıcı Şerhi'nde bu uyuşmazlıkların FIFA nezdinde görülebilmesi için farklı üye federasyonlara bağlı kulüpler arasında ortaya çıkan diğer uyuşmazlıkların uluslararası futbolcu transfer sözleşmelerinin uygulanmasıyla ilgili olması gerektiğine değinilmektedir³⁹. Bu hükümden hareketle aynı federasyona bağlı kulüpler arasındaki oyuncu transferlerinin ulusal transfer niteliğini haiz olduğu ve ilgili ulusal federasyon tarafından belirlenen özel düzenlemelerle yönetileceği kabul edilmektedir. Farklı ulusal federasyonlara bağlı kulüpler arasındaki oyuncu transferleri ise futbol için FIFA'nın kurallarıyla yönetilmektedir. Bu kapsamda FIFA Talimatı Art. 22 (f) bendinde düzenlenen uyuşmazlıklarında uluslararası boyutlu transferlerden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmaktadır⁴⁰.

II. ULUSLARARASI PROFESYONEL FUTBOLCU TRANSFER SÖZLEŞMELERİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜM YOLLARI

A. Genel Olarak

Spor hukuku uyuşmazlıkları, ulusal veya uluslararası federasyonların iç yargı organları, genel mahkemeler veya özel tahkim mercileri gibi çeşitli mekanizmalar aracılığıyla çözüme kavuşturulabilmektedir. Nitekim günümüzde spor hukuku uygulamasında mahkemeler yerine daha çok federasyonların iç yargı mekanizmaları ve tahkim mercilerinin tercih edildiği ifade edilmektedir. Bu durum, spo-

³⁴ CAS, No: 4441: T. 2016/A, (para. 1). Bkz. <https://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/4441.pdf> (ET: 04.12.2024).

³⁵ Bir futbolcunun çifte vatandaşlığa sahip olması durumunda futbolcunun hangi vatandaşlığının esas alınarak yabancılık unsurunun bulunup bulunmadığına karar verilmesi ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira bir futbolcunun hem sözleşme akdettiği futbol kulübünün bulunduğu ülkenin vatandaşı olması hem de başka bir ülkenin vatandaşı olabilmesi halinde yabancılık unsurunun belirlenmesi ayrıca önemli hale gelmektedir. Bu doğrultuda bir futbolcunun çifte vatandaş olduğu hallere ilişkin DRC'nin “*sportif vatandaşlık*” kıstası kapsamında değerlendirme yaptığı belirtilmektedir. Bu durumda sportif vatandaşlık kıstası, kulübe tescil anında futbolcunun hangi vatandaşlığının dikkate alındığına odaklanmaktadır. Bkz. ÖZEN, s. 253.

³⁶ ÖZEN, s. 253.

³⁷ ERTAŞ / PETEK, s. 303; ÖZEN, s. 31-32.

³⁸ ÖZEN, s. 32; PETEK, s. 318; ERTAŞ / PETEK, s. 303.

³⁹ FIFA, *Commentary*, s. 465-466.

⁴⁰ CDES, s. 20; ERTEN, s. 206; CZARNOTA, s. 5; ÖZDEMİR KOCASAKAL, Hatice: “Profesyonel Futbolcu ile Kulüp Arasındaki Uluslararası Boyutlu Sözleşmelerin Çözümünde Yetkili Mercii ve Bu Bağlamda TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun Yetkisi”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2025, Cilt 20, Sayı 224, s. 10.

run özel bir hukuk alanı olması, hızlı çözüm, gizlilik ihtiyacı ve uluslararası kabul gibi faktörlerle açıklanmaktadır⁴¹.

Öte yandan spor uyuşmazlıklarında ulusal ve uluslararası şeklinde yapılan ayırım, uyuşmazlığın çözüme kavuşturulması açısından kendisine özel bir rol temin etmektedir⁴². Bir ulusal federasyondan bir diğer ulusal federasyona yapılan profesyonel futbolcu transferlerinde akdedilen sözleşmeyle ilgili ortaya çıkan bir uyuşmazlığın çözülmesi, ulusal boyuttaki transferlerden daha farklı bir şekilde değerlendirilmesi gereken bir meseledir⁴³.

Bu hususta yargılama yetkisinin tayini konusunda, TFF Statüsünde yer alan Uyuşmazlık Çözüm Kurulu (UÇK), FIFA'nın iç yargı organları, CAS ve açısından bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

B. TFF UÇK'nın Yargılama Yetkisi

Transfer sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda ise TFF yargı yetkisini UÇK aracılığıyla kullanabilmektedir. Zira 5894 sayılı TFF Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna göre⁴⁴ UÇK, birinci derece hukuk kurulu olarak belirlemiştir⁴⁵. UÇK Talimatı⁴⁶ m. 2(1) uyarınca, m. 2(2) kapsamındaki münhasır yetkili haller saklı kalmak kaydıyla, tarafların Kurul'un yetkisini kabul etmesi şartıyla, kulüpler, futbolcular, teknik direktörler ve menajerler arasındaki futbolla ilgili sözleşmesel uyuşmazlıkların Kurul tarafından incelenip karara bağlanabileceği düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, Kurul'un yargılama yetkisi ihtiyari nitelikte olup, uyuşmazlığın UÇK tarafından görülmesi, sözleşmede tahkim şartının yer alması veya uyuşmazlık anında yazılı mutabakat sağlanması şartına bağlıdır.

UÇK doktrinde “ulusal çözüm merci” olarak değerlendirilen bir yapıdır⁴⁷. Bu çerçevede yabancı unsurlu bir transfer sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlığın UÇK önünde çözülmesine ilişkin ayrıca değerlendirme yapılması gerekmektedir. Zira sair mevzuatta UÇK'nın uluslararası nitelikteki bir sözleşmesel uyuşmazlıkta yetkili olduğuna ilişkin bir hüküm bulunmazken, TFF Statüsü m. 63(3) uluslararası ihtilaflarda FIFA'nın yetkili olduğunu hükme almıştır. Doktrinde bu durum, UÇK'ya yabancı unsurlu transfer sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda başvurulamayacağı ve Kurul'un bu uyuşmazlıklar bakımından yargılama yetkisine sahip olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır⁴⁸. Bu görüş, uluslararası transfer sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda genel mahkemelerin yanında UÇK'nın yetkili olabilmesinin TFF Statüsü m. 63(3)'de yapılacak bir değişiklik ile mümkün olabileceğini savunmaktadır⁴⁹. FIFA Talimatı'nın 22(b) maddesi uyarınca, kulübün bulunduğu ülke vatandaşlığından farklı bir vatandaşlığa sahip futbolcuyla kulüp arasında transferden doğan bir uyuşmazlık söz konusu olduğunda, tarafların yazılı mutabakatı bulunmak ve adil yargılanma hakkı ile eşit temsil ilkesi gözetilmek kaydıyla, ulusal ve bağımsız bir tahkim merciine başvurulmasına olanak tanınmaktadır. Bu doğrultuda, TFF Statüsü'nün 63(3) maddesi, tek başına UÇK'nın veya TFF bünyesindeki diğer tahkim mercilerinin yetkisini dışlayan bir düzenleme olarak yorumlanamaz. Taraflar, özellikle adil yargılanma

⁴¹ GÜNER, Cemil: “Yabancı Unsurlu Futbol Menajerliği Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları ve Uygulanacak Hukuk”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 2019, Cilt 77, Sayı 1, s. 112; PAK, s. 31; ÖZKAN, Işıl / KAVLAK, Bengül: *Milletlerarası Tahkim*, Seçkin Yayıncılık, 2024, s. 20; AKINCI, Ziya: *Milletlerarası Tahkim*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020, s. 9.

⁴² ERTEN, s. 206.

⁴³ PETEK, s. 318.

⁴⁴ 16.05.2009 tarihli ve 27230 sayılı Resmi Gazete.

⁴⁵ ERDOĞAN, Ersin / YEŞİLDAL, Selin: “Türkiye Futbol Federasyonu Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Hakkında Bazı Düşünceler”, *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı 1, 2023, s. 20; USLU, Ferhat: *Spor Hukuku Dersleri*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 35.

⁴⁶ 17.06.2019 tarihinde yürürlüğe giren UÇK Talimatı için bkz. <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/TALIMATLAR/UÇK-Talimatı.pdf> (ET: 19.01.2025).

⁴⁷ ÖZEN, s. 189.

⁴⁸ GÜNER, s. 118.

⁴⁹ GÜNER, s. 118.

veya eşit temsil ilkelerine ilişkin kaygıların mevcut olması hâlinde, UÇK'nın yargılama yetkisini kabul etmeme yönünde irade ortaya koyabilirler⁵⁰.

Doktrinde başka bir görüş ise TFF'nin yargılama organlarının yetkisinin yer bakımından sınırlı şekilde kabul edildiğine dikkat çekmektedir. Bu durumda uyuşmazlığa taraf olanların Türkiye Cumhuriyeti'ndeki liglere bağlı şekilde faaliyet göstermeleri halinde TFF'nin ilgili organlarının yargılama yetkisinin mevcut olduğuna ilişkin bir görüş ortaya çıkmaktadır. Bu durumda doğrudan yabancılik unsurunun mevcut olması, TFF'nin yargılama yetkisini bertaraf etmemekte ve bu görüş yukarıda değindiğimiz görüşten keskin bir şekilde ayrılmaktadır. Dolayısıyla TFF Statüsü m. 63(3)'de zikredilen uluslararası transferlerle ilgili uyuşmazlıklarda FIFA'nın yetkili olacağı kuralı, farklı ülkelerin federasyonları arasında gerçekleşen transferlerde uygulanmayı amaçlamaktadır. Örneğin, Türkiye Cumhuriyeti liglerinden birinde futbol faaliyetlerini sürdüren yabancı bir futbolcunun, mevcut kulübüyle veya yine bir Türk futbol kulübüyle akdettiği transfer sözleşmesi hakkında ortaya çıkan uyuşmazlık konusunda TFF'nin yargılama yetkisinin tanınması yerinde bir seçenek olarak kabul edilebilecektir⁵¹. Bu görüşü destekleyen 2021 tarihli bir Tahkim Kurulu kararına⁵² konu olan olayda, TFF'ye bağlı iki kulüp arasında yabancı uyruklu bir profesyonel futbolcunun transferi gerçekleştirilmiş; ancak bu transfer kapsamında ödenen bedel üzerinden dayanışma katkı payı kesilip kesilmediği hususunda taraflar arasında ihtilaf doğmuştur. UÇK ilk değerlendirmesinde futbolcunun yabancı uyruklu olmasını esas alarak uyuşmazlığın “*yabancılik unsuru*” taşıdığını belirterek, Kurul'un görev alanı dışında kaldığı gerekçesiyle yetkisizlik kararı vermiştir. Tahkim Kurulu ise tarafların UÇK'yı yetkili kılması ve kulüplerin TFF'ye bağlı yerli kulüpler olması nedeniyle, UÇK'nın yetkisizlik kararını kaldırarak yetkili olduğuna hükmetmiştir.

TFF'nin yargı yetkisini belirlerken FIFA Talimatı Art. 22 çerçevesinde bir belirleme yapılmalıdır. Bu hususta uyuşmazlığın salt yabancılik unsuru içermesi, TFF'nin yargı organlarının yetkisini kaldırmamaktadır. TFF, transfer sözleşmesinin tarafı olan futbolcu bakımından yabancılik unsurunun bulunduğu bir durumda hala yetkili kabul edilecektir. Buna karşın transfer sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarının farklı ülkelerde faaliyet gösteren federasyonlara bağlı olması hali TFF'nin yargı yetkisini kaldıran bir hal olarak FIFA Talimatı Art. 22'de düzenlendiğinden ve bu düzenleme TFF nezdinde tam bağlayıcılığa sahip olduğundan, bu tür uyuşmazlıklarda TFF'nin yargı organlarının yetkisinin bulunmadığını söyleyebiliriz.

TFF'nin yargılama mercilerinin yargılama yetkisi aynı zamanda ulusal-uluslararası tahkim bağlamında da incelenen bir meseledir. Bu kapsamda transfer sözleşmesinden kaynaklanan bir uyuşmazlığın yabancılik unsuru içermesi halinin CAS'ın yetkili olmasına sebep olması söz konusudur. Fakat belirtmemiz gerekir ki bu durum esas olarak uluslararası nitelikli transfer sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda FIFA'nın yargılama yetkisine öncelik verilmesinden farklı bir hususu vurgulamamaktadır. Bu kapsamda yalnızca FIFA'nın yetkili makamlarının bir tahkim mahkemesi niteliğinde

⁵⁰ ÖZEN, s. 247; ERTEN, s. 207.

⁵¹ ÖZEN, s. 220.

⁵² TFF Tahkim Kurulu Kararının tamamı için bkz. <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/Tahkim%20Kurulu%20Gereceli%20Kararlari/75-Anonimle%C5%9Ftirilmi%C5%9F.pdf> (ET: 8.5.2025). Aynı yönde, UÇK'nın 02.02.2010 tarih ve E. 2009/KF/1193, K. 2010/73 sayılı kararına karşı verilen bir TFF Tahkim Kurulu kararında (E. 2010/111, K. 2010/127), TFF Kanunu, TFF Statüsü ve ilgili talimatlar uyarınca, futbolcular ile kulüpler arasındaki sözleşmeden doğan uyuşmazlıklarda Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve TFF Tahkim Kurulu'nun yetkili ve görevli olduğu ifade edilmekle beraber yabancılik unsuru içeren ihtilaflarda da bu yetki kapsamında karar verilebileceği ve bu kararlara karşı CAS'a başvuru yolunun açık olduğu ifade edilmektedir. UÇK'nın, Hacettepespor Kulübü ve futbolcu *Shaibu Yakubu* arasında “*sözleşmeden doğan futbola ilgili tüm uyuşmazlıkları bakmakla yetkili ve görevli olduğunun*” açıkça düzenlenmiş olması ve ayrıca, Tahkim Kurulu Talimatı'nın 14. maddesinin son fıkrasının dikkate alınması neticesinde TFF Tahkim Kurulu'nun yetkisinin yabancı futbolcuların taraf olduğu uyuşmazlıkları da kapsadığı anlaşılmaktadır. İlgili karar için bkz. <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=9457> (ET: 8.5.2025) TFF Tahkim Kurulu'nun 2025 tarihli ve UÇK'nın 21.11.2024 tarih ve E. 2024/655, K. 2024/688 sayılı kararına karşı itirazı konu alan kararında (E. 2025/59, K. 2025/257) ise, yabancılik unsuru taşısa dahi futbolcu *Diogo Aleksis Özçakmak* ile TFF'ye bağlı kulüp olan Şanlıurfa Spor Kulübü arasındaki sözleşmesel uyuşmazlıklarda UÇK'nın görevli ve yetkili olabileceği yönündeki TFF içtihadının sürdüğü görülmektedir. İlgili karara ulaşmak için bkz. <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&ftxtID=47473> (ET: 8.5.2025).

olmaması ve CAS'ın bir uluslararası tahkim merci olarak kabul edilmesi doğrultusunda yaratılan bir ayırım mevcuttur⁵³.

C. FIFA'nın İç Yargı Organlarının Yargılama Yetkisi

TFF Statüsü m. 63(3)'e göre, “ulusal ihtilaflarda TFF, uluslararası ihtilaflarda ise FIFA yetkilidir”. Ayrıca TFF Statüsü'nün 2. maddesinin (m) bendi, FIFA ve UEFA Statülerinde belirtilen yargı kurullarının yetkisini tanımayı TFF'nin amaçlarından biri olarak saymaktadır. Bu doğrultuda TFF Statüsünün açıkça düzenlediği üzere uluslararası nitelikli transfer sözleşmelerinden kaynaklanan ihtilafları görme konusunda FIFA'nın yargılama yetkisinin bulunduğu ilişkin bir ön kabul doğrultusunda hareket edilmektedir. Yani esas olarak uyuşmazlığın tarafları açısından bir yabancılık unsurunun bulunması, TFF'nin ilgili organlarının yargılama yetkisini bertaraf ederek bu yetkiyi uluslararası konfederasyon olan FIFA'ya devretmektedir. Bu düzenleme, yabancı bir futbolcuyu, sözleşme ilişkisi içinde bulunduğu başka bir ülkenin tahkim kuruluna karşı korumayı ve olası mağduriyetlerin önüne geçmeyi amaçlamaktadır⁵⁴.

FIFA Talimatı Art. 23 ve Art. 24 ise FIFA'nın yargılama yetkisini hangi organlar vasıtasıyla kullandığını düzenlemektedir. Uyuşmazlıkların çözümü noktasında FIFA kendisine bağlı olan “Oyuncuların Statüsü Komitesi” (“Players’ Status Committee”) (Art. 23) ve “Uyuşmazlık Çözüm Kurulunu” [“Dispute Resolution Chamber” (DRC)] (Art. 24) görevlendirmiştir⁵⁵. Uluslararası transfer sözleşmeleri açısından her iki makamında yargılama yetkisi bulunmaktadır. Bu iki seçenek arasında hangi yargılama makamının yetkili olduğuna ilişkin bir ihtilafa düştüğü takdirde, Oyuncuların Statüsü Komitesi'nin başkanının bu belirsizliği gidermesi ve yetkili makamı belirlemesi gerekmektedir. [Art. 23(3)] Profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerini kapsayan konumuz özelindeki maddelerle sınırlandırdığımızda FIFA Talimatı Art. 23'e göre, Art. 22'de zikredilen (f) bendinden kaynaklanan uyuşmazlıkları çözmeye Oyuncuların Statüsü Komitesi yetkilidir. Buna göre, “farklı ülkelerin futbol federasyonlarına bağlı taraflar arasında gerçekleşen transfer sözleşmelerinden” kaynaklanan ihtilaflarda Oyuncuların Statüsü Komitesi'ni yetkili kılmıştır. DRC ise Art. 22'de zikredilen diğer hallerde yetkiyi haizdir. Bu çerçevede uluslararası nitelik taşıyan ancak transfer sözleşmesinin taraflarının farklı federasyonlara bağlı olmadığı bir uyuşmazlık durumunda, yetkili organ DRC olacaktır. Ancak, uyuşmazlık, farklı ülkelerin federasyonlarına bağlı taraflar arasındaki bir transfer sözleşmesinden kaynaklanıyorsa, bu durumda yetkili organ Oyuncuların Statüsü Komitesi olacaktır.

FIFA Talimatı Art. 22, FIFA'nın yargı yetkisine sahip olduğu konuları altı başlık halinde kategorize etmektedir. Nitekim bu konu başlıkları arasında yalnızca (b) ve (f) bendinde yer alan transferler profesyonel futbolcu sözleşmelerinin konusunu oluşturmaktadır. Buna göre FIFA, uluslararası boyuta sahip iş ilişkilerine yönelik ihtilaflarda [Art. 22(b)] ve farklı federasyonlara bağlı kulüpler arasında diğer ihtilaflarda [Art. 22(f)] yargılama yetkisini haiz kılınmıştır.

Art. 22 (b) uyarınca bir uyuşmazlıkta DRC'nin yetkili olabilmesi ikinci olarak uyuşmazlığın iş ilişkisiyle ilgili olmasına bağlı kılınmıştır. FIFA Talimatı Açıklayıcı Şerhi'ne göre genel olarak, bir uyuşmazlığın kaynağı bir oyuncu ile kulübü arasındaki sözleşmesel iş ilişkisi olduğunda, yani ilgili iş sözleşmesinin taraflar arasındaki talebin hukuki temeli olarak rol temin etmesi durumunda, bu uyuşmazlığın, Art. 22(b) kapsamında “iş ilişkisiyle ilgili” olduğu kabul edilmektedir⁵⁶. Dolayısıyla Art 22(b) uyarınca, futbolcu ve kulüp arasında akdedilen transfer sözleşmesinin mevcudiyeti ya da geçerliliği konusunda FIFA'nın yetkili organları olan Oyuncuların Statüsü Komitesi veya DRC uyuşmazlıkları görecektir. Uyuşmazlığın yalnızca iş ilişkisi kapsamında olması halinde Oyuncuların Statüsü Ko-

⁵³ Ulusal-uluslararası tahkim ayrımı hakkında ayrıca bkz. AKINCI, s. 73-75; PAK, s. 34; ÖZKAN / KAVLAK, s. 50.

⁵⁴ ÖZEN, s. 220-221.

⁵⁵ ÖZEN, s. 251.

⁵⁶ FIFA, *Commentary*, s. 460.

mitesi veya DRC nezdinde görülmesi, *culpa in contrahendo* sorumluluğundan, sigorta ilişkilerinden, futbolcunun kulüpte oynadığı süre boyunca çalınan veya zarar gören mallarının tazmininden, yetiştirmeyi konu alan sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda Oyuncuların Statüsü Komitesi veya DRC'nin görevli olmaması anlamına gelmektedir⁵⁷. Bu kapsamda futbolcuların imaj haklarının iş ilişkisi dahilinde değerlendirilip değerlendirilmediği hususu tartışmalıdır. Zira prensip olarak bir futbolcu ile kulüp arasındaki imaj hakları sözleşmesiyle ilgili uyuşmazlıklar, iş ilişkisiyle ilgili kabul edilmekte ve bu nedenle FIFA'nın bu tür uyuşmazlıkları inceleme yetkisi bulunmamaktadır⁵⁸. Ancak, FIFA Talimatı Şerhi'ne göre, kulüp ile oyuncu arasındaki ilişkinin özel koşulları, imaj hakları sözleşmesinin oyuncunun iş ilişkisine ilişkin koşulları tamamlamak amacıyla yapıldığını, yani gerçekten oyuncunun imaj haklarını düzenleyen bağımsız bir sözleşme değil de bir tamamlayıcı sözleşme olduğunu gösteriyorsa, bu durumda imaj hakları sözleşmesinden kaynaklanan ihtilaf, iş ilişkisiyle ilgili bir uyuşmazlık olarak değerlendirilebilir⁵⁹.

FIFA Talimatı Art. 22, FIFA'nın yargılama yetkisinin yer bakımından uygulama alanını belirleyen bir düzenlemeye yer vermektedir. Bunun yanında FIFA Tüzüğü⁶⁰ Art. 61(2), "*FIFA düzenlemelerinde açıkça izin verilmediği sürece, genel mahkemelere başvurmak yasaktır.*" şeklinde bir hüküm içermektedir. Nitekim FIFA Talimatı Art. 22'nin ilk cümlesinde transfer sözleşmelerine ilişkin FIFA'nın yetki alanına giren uyuşmazlıklarda genel mahkemelere başvuru hakkı saklı tutularak, FIFA'nın yargılama yetkisinin düzenlendiği görülmektedir. Bu düzenleme, herhangi bir oyuncu veya kulübün iş hukuku ile ilgili uyuşmazlıklar için genel bir mahkemeye başvurma hakkına zarar vermeden, belirli konularda FIFA'nın yetkili olduğunu ifade etmektedir⁶¹. Doktrinde bu hüküm gereği genel mahkemelerin yani bir Türk mahkemesinin veya yabancı bir ülke mahkemesinin yetkili olabilmesinin, tarafların uyuşmazlığın çözümü için yaptıkları ayrı bir yetki sözleşmesi veya sözleşmeye eklenecek ayrı bir madde ile mümkün olabileceği savunulmaktadır⁶². Dolayısıyla hüküm, FIFA'nın yargılama yetkisini sınırlayan bir ifade içermektedir.

FIFA'nın uyuşmazlık çözüm sistemi esas olarak, futbol camiasındaki taraflara sözleşmesel ve düzenleyici uyuşmazlıkları çözmek için genel mahkemelere başvurmadan etkili araçlar sunmayı amaçlamaktadır. Bu hususa rağmen kulüpler ve futbolcular arasındaki uluslararası boyut taşıyan iş ilişkisine dayalı uyuşmazlıkların tarafları, bu tür iş ilişkisine dayalı uyuşmazlıkları genel mahkemelere götürme seçeneğine sahip kılınmıştır. FIFA Talimatının Açıklayıcı Şerhi'nde de belirtildiği üzere Art. 22'nin giriş bölümü, Avrupa Komisyonu'nun gereklilikleri doğrultusunda ve bazı yargı bölgelerinde geçerli olan anayasal haklara saygı göstermek amacıyla dahil edilmiştir⁶³. Bu çerçevede FIFA Açıklayıcı Şerhi'nin "*Genel Mahkemelerle İlişki*" başlıklı bölümünde Art. 22'de düzenlenen uluslararası boyutlu transferlerden kaynaklanan uyuşmazlıkların taraflarının "*açıkça*" genel bir mahkemeyi yetkili kılmaları halinde bu yetkilendirmenin geçerli olacağı ifade edilmektedir⁶⁴. Konuya ilişkin 2021 tarihli bir DRC kararında⁶⁵, transfer sözleşmesinde, sözleşmeyle bağlantılı her türlü uyuşmazlığın yalnızca Ankara Mahkemeleri ve İcra Daireleri tarafından ele alınacağını öngörüldüğünden davalının FIFA'nın

⁵⁷ ÖZEN, s. 251.

⁵⁸ Bu yönde bkz. ÖZEN, s. 251. Aynı yönde DRC, No: REF FPSD-6112, T. 04.08.2022 kararı için bkz. <https://www.sennferrero.com/wp-content/uploads/2022/10/Santana.pdf> (ET: 06.12.2024).

⁵⁹ FIFA, *Commentary*, s. 460.

⁶⁰ Çalışmamızda FIFA Tüzüğü olarak kısalttığımız, "*FIFA Statutes Regulations Governing the Application of the Statutes Standing Orders of the Congress*"'in (Kongre İç Tüzüğü'nün Uygulanmasını Yöneten FIFA Tüzüğü Düzenlemeleri) İngilizce tam metni için bkz. <https://digitalhub.fifa.com/m/5eb2b45e547ff39f/original/ndfxogwkoukoe4dm3uk0-pdf.pdf> (ET: 25.11.2024).

⁶¹ ÖZEN, s. 241.

⁶² ÖZEN, s. 248-249.

⁶³ FIFA, *Commentary*, s. 443.

⁶⁴ FIFA, *Commentary*, s. 446.

⁶⁵ DRC, No: REF FPSD-2702, T. 14.10.2021. Kararın tamamı için bkz. <https://digitalhub.fifa.com/m/5d5a05d67ad177f6/original/Johansson.pdf> (ET: 05.12.2024).

yetkisine itiraz etmesi sonucunda DRC, tarafların transfer sözleşmesinden kaynaklanan tüm uyuşmazlıkların Ankara mahkemelerinin münhasır yetkisine tabi olduğuna hükmetmiştir⁶⁶.

FIFA Talimatı Açıklayıcı Şerhi'nde ise Art. 22'nin ilk cümlesinde yer alan ifadenin yalnızca DRC'nin yetkisine ilişkin olabileceği belirtilmektedir. Yani DRC'nin yargı yetkisinin bazı hallerde kalktığına işaret edilmektedir. Bu çerçevede Oyuncuların Statüsü Komitesinin incelemeye yetkili olduğu konularda yargı yetkisinin münhasır yetki niteliği kazandığı görülmektedir. Yani farklı ülkelerin federasyonlarına bağlı taraflar arasında ortaya çıkan bir uyuşmazlığın çözümünde yetki, tarafların yetki sözleşmesi ile genel mahkemeleri yetkili kılması halinde dahi Oyuncuların Statüsü Komitesine aittir. 2020 tarihli bir Oyuncuların Statüsü Komitesi kararında, kulüpler arasındaki uluslararası transfer uyuşmazlıklarının genel mahkemelere götürülmesine izin verilmediği, bu yetkinin yalnızca iş ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıklarla sınırlı olduğu ve bu nedenle transfer sözleşmeleriyle ilgili uluslararası kulüp uyuşmazlıklarının FIFA Tüzüğü'nün 59 (2) maddesi uyarınca FIFA tarafından çözümleneceği belirtilmiştir⁶⁷.

Öte yandan FIFA Talimatı Art. 22 (b) DRC'nin yargılama yetkisinden feragat edebileceği bir hale yer vermektedir. Hüküm tarafların, uyuşmazlığın ulusal düzeyde kurulmuş, bağımsız bir tahkim mahkemesi tarafından karara bağlanmasını yazılı olarak açıkça tercih ettiği durumlarda FIFA'nın yargılama yetkisinin bertaraf edilebileceğini açıkça düzenlenmektedir. Bu çerçevede DRC'nin yargılama yetkisinden söz edebilmemiz için uyuşmazlığın iş ilişkisinden kaynaklanması ve yabancılık unsuru barındırması yeterli görülmemekte; futbolcu ve kulüp arasında yapılan transfer sözleşmesinden kaynaklanacak bir uyuşmazlıkta ulusal bağımsız bir tahkim mahkemesinin yetkili olduğunun ayrıca kararlaştırılmamış olması gerekmektedir⁶⁸. Bu hususta tarafların ulusal bir tahkim mahkemesini yetkilendirmek istedikleri takdirde, DRC'nin yetkisine olan itirazlarını FIFA sürecinde ileri sürmeleri gerekmektedir⁶⁹. Bu çerçevede FIFA'nın yetkisinden vazgeçmesi için ulusal bağımsız tahkim mahkemesinin 20 Aralık 2005 tarihli 1010 no.lu FIFA Genelgesi'nde belirtilen asgari standartları taşımasını beklemektedir. Bu çerçevede ulusal tahkim mahkemesi, adil yargılanma hakkını temin etmeli ve oyuncular ile kulüplerin eşit temsili ilkesine uygun hareket etmelidir. Bu şekilde hüküm, özel bir tahkim mahkemesinin kararlaştırılmış olması halinde hala DRC'nin yetkili olabileceği bir hale yer vermektedir⁷⁰.

Bu kapsamda FIFA Talimatı Açıklayıcı Şerhi'nde ulusal tahkim mahkemesinin her iki şartı da yerine getirmediği hallerde, verilen kararın FIFA tarafından tanınmayacağı ifade edilmektedir. Genelge no. 1010⁷¹'de yer alan gerekliliklerin karşılanıp karşılanmadığının ve dolayısıyla FIFA'nın belirli bir ulusal uyuşmazlık çözüm organını meşru bir bağımsız tahkim kurulu olarak kabul etmeye hazır olup olmadığının değerlendirilmesi soyut bir şekilde yapılmamaktadır. İlgili ulusal uyuşmazlık çözüm organının yapısı ve işlevi, yalnızca FIFA'ya getirilen belirli bir iş ilişkisiyle ilgili uyuşmazlık bağlamında vaka bazında değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, FIFA'nın yetkisine itiraz eden tarafın, ulusal organın Genelge no. 1010'da öngörülen bu gereklilikleri gerçekten karşıladığını ispat etmesi gerekmektedir⁷².

⁶⁶ FIFA, *Commentary*, s. 447. Aynı yönde, DRC, No: REF FPSD-4976, T. 08.06.2022. Kararın tamamı için bkz. https://digitalhub.fifa.com/m/5657df7754e613c/original/Bordon_08062022.pdf (ET: 05.12.2024).

⁶⁷ FIFA, *Commentary*, s. 449.

⁶⁸ ÖZEN, s. 254; FIFA, *Commentary*, s. 450.

⁶⁹ FIFA, *Commentary*, s. 450.

⁷⁰ ÖZEN, s. 256; FIFA: *Explanatory Notes on the New Regulatory Framework for National Dispute Resolution Chambers*, 2024 (<https://www.sennferrero.com/wp-content/uploads/2024/04/Explanatory-notes-on-the-new-regulatory-framework-for-NDRCs.pdf>, ET: 19.01.2025), s. 2.

⁷¹ “Genelge no. 1010” şeklinde bahsettiğimiz “Circular no. 1010”da yer alan minimum standartlar hakkında detaylı bilgi için bkz. FIFA, *Commentary*, s. 452.

⁷² FIFA, *Commentary*, s. 452 Ayrıca bkz. DRC, No: REF FPSD-4437, T. 04.08.2022, para. 32. Kararın tamamı için bkz. https://digitalhub.fifa.com/m/700716280af8a049/original/Velic_04082022.pdf (ET: 07.12.2024).

Genelge no. 1010'ya göre adil yargılanma hakkı; tarafların yargılamaya katılma, görüşlerini ifade etme, delil sunma ve bir temsilci aracılığıyla temsil edilme haklarını kapsamaktadır. FIFA Talimatı Şerhi'nde ise adil yargılanma hakkının; taraflara kendi durumlarını sunma, ilgili dosyaları (özellikle karşı taraflarca sunulan dilekçeleri) inceleme ve karşı tarafın iddia ve taleplerine yanıt verme fırsatı kapsamında değerlendirildiğine değinilmektedir. Buna göre, taraflara “*çekişmeli yargı hakkının tanınması*” da adil yargılanma hakkının kapsamında yer almaktadır. Aynı zamanda adil yargılanma hakkı çerçevesinde ulusal tahkim mahkemesinin taraflara eşit muamele göstermeyi temin etmesi de zaruridir. Dolayısıyla ilgili ulusal tahkim mahkemesinin temel usul hukuku ilkelerine saygı göstermesi bağlamında DRC, ulusal tahkim mahkemesinin Genelge no. 1010'daki standartları minimum düzeyde taşıyıp taşımadığına karar vererek yetkisinden feragat edebilmektedir⁷³.

Genelge no. 1010'da yer alan ikinci standart niteliğindeki oyuncular ile kulüplerin eşit temsili ilkesi ise, “*tahkim mahkemesinin taraflara eşit bir şekilde davranılmasını güvence altına alması, taraflara karşı benzer hususların her zaman aynı şekilde ele alınması*” şeklinde tanımlanmaktadır⁷⁴. FIFA Talimatı Şerhi'nde eşit temsil ilkesinin sağlanması amacıyla tahkim mahkemelerinin üyelerinin seçimine ilişkin belirli standartlara⁷⁵ yer verildiği görülmektedir. Bu doğrultuda FIFA Talimatı Şerhi'nde, oyuncular ve kulüplerin eşit temsili ilkesinin, herhangi bir ulusal uyuşmazlık çözüm organı için temel bir gereklilik olduğu ifade edilmiştir. Bu hususu sağlamak adına ulusal tahkim mahkemesinin, eşit sayıda kulüp ve oyuncu temsilcisinden ve bağımsız bir başkandan oluşması gerektiği belirtilmiştir⁷⁶. Buna karşın, TFF'nin bünyesindeki ulusal tahkim mahkemelerinin üyelerinin atama usulüyle belirlenmesinden dolayı bu tahkim mahkemeleri nezdinde görülen bir yargılamada eşit temsil ilkesinin temin edilemeyeceği ileri sürülmektedir. Bu husus, FIFA düzenlemelerinin TFF bakımından bağlayıcılığı nedeniyle uluslararası nitelikli bir sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıkta FIFA nezdinde bulunan DRC'nin yetkili olmasına neden olacaktır⁷⁷. Bu görüşü destekleyen 2021 tarihli bir CAS kararında⁷⁸, Hırvatistan Futbol Federasyonu'nun (HNS) tahkim mahkemesinin Genelge no. 1010'un koşullarını yerine getirip getirmediği incelenmiştir. Yapılan değerlendirmede, HNS Başkanı ve Başkan Yardımcısının HNS Yürütme Komitesi tarafından atanması ve oyuncular ile kulüplerin en az beş kişilik bir liste üzerinden karşılıklı mutabakatla seçim yapmamış olması nedeniyle HNS'nin eşit temsil ilkesine uymadığı sonucuna varılmıştır. Bu nedenle, HNS'nin ilgili davayı FIFA yerine ele alma yetkisi olmadığı tespit edilmiştir⁷⁹. Benzer bir CAS kararında⁸⁰, CAS'ın, tarafların sözleşmede belirttiği Katar Spor Tahkim Mahkemesi'nin DRC yerine davayı inceleme yetkisine sahip olup olmadığını belirlemek için Genelge no. 1010'da belirtilen kriterleri değerlendirdiği belirtilmektedir. Tek hakem, DRC'nin 2022 tarihli Platero kararını⁸¹ doğrulamış ve özellikle tahkim kurulu listesinin hazırlanmasında oyuncu ve kulüp temsilcilerine yer verilmemesi nedeniyle, Katar Spor Tahkim Mahkemesi'nin yetkili olmadığı sonucuna varmıştır. Benzer şekilde, 2022 yılında Katar Spor Tahkim Mahkemesi'ne ilişkin bir davada, DRC, oyuncular ve kulüplerin hakem listesinin hazırlanması üzerinde eşit etkiye sahip olduklarını kesin olarak ve güvenle tespit edemediği sonucuna vararak, davada yetkili olduğunu kabul etmiştir⁸².

⁷³ FIFA, *Commentary*, s. 455.

⁷⁴ AİHM, *Ali Rıza ve Diğerleri/Türkiye*, B. No: 30226/10, T. 20.01.2020, § 136 (HUDOC).

⁷⁵ FIFA Ulusal UÇK Standart Düzenlemeleri (*FIFA National Dispute Resolution Chamber Standard Regulations*) için bkz. <https://digitalhub.fifa.com/m/2021f639165fb13e/original/National-Dispute-Resolution-Chamber-Recognition-Principles-February-2024.pdf> (ET: 07.12.2024)

⁷⁶ FIFA, *Commentary*, s. 453.

⁷⁷ ÖZEN, s. 247; ERTEN, s. 207.

⁷⁸ CAS, No: 7800, T. 2021/A. Kararın tamamı için bkz. <https://www.sennferrero.com/wp-content/uploads/2022/07/CAS-2021-A-7800-NK-Inter-Zapresic-v.-Borislav-Aleksandrov-Tsonev-FIFA.pdf> (ET: 07.12.2024)

⁷⁹ FIFA, *Commentary*, s. 454.

⁸⁰ CAS, No: 7927, T. 2021/A. Kararın tamamı için bkz. <https://jurisprudence.tas-cas.org/Shared%20Documents/6921,%207297.pdf> (ET: 20.01.2025)

⁸¹ DRC kararı için bkz. https://digitalhub.fifa.com/m/77f40d574fef8b33/original/Platero_07072022.pdf (ET: 20.01.2025).

⁸² FIFA, *Commentary*, s. 455.

D. CAS'ın Yargılama Yetkisi

Türk hukuku bakımından CAS'⁸³ın ne zaman yetkili olabildiğine ilişkin sair düzenlemeler mevcuttur. Buna göre TFF Statüsü'nün 13. maddesinin e bendinde yer alan hükme göre, TFF'nin yükümlülükleri arasında “uluslararası uyuşmazlıklarda FIFA ve UEFA statülerinin ilgili hükümlerinde belirtildiği şekilde (İsviçre) Lozan'daki Spor Tahkim Mahkemesi'nin (CAS/TAS) yetkili olacağını kabul etmek” bulunmaktadır. FIFA Tüzüğü m. 59(1) uyarınca, FIFA ile üyeleri ve futbolun ilgili aktörleri arasındaki uyuşmazlıkların çözümünde, merkezi İsviçre Lozan'da bulunan bağımsız Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) yetkili kabul edilmektedir.

CAS, hem olağan tahkim usulü (“ordinary arbitration division”) hem de temyiz yargılama usulü ile karar veren bir yapıdır⁸⁴. Bu doğrultuda CAS'ın olağan usul ve temyiz yargılama merci olarak yargı yetkisine sahip olabilmesi ayrı ayrı incelenmelidir.

Uluslararası nitelikli transfer sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda TFF'nin yetkili yargılama makamı olan UÇK'nın münhasır yetkisinin bulunmadığını belirtmiştik. Bu çerçevede UÇK'nın münhasır yetkili olarak kabul edilmediği sözleşmesel bir uyuşmazlıkta tarafların irade serbestisine öncelik verilerek CAS'ın olağan tahkim usulüyle uyuşmazlığı görebilmesi mümkündür⁸⁵.

DRC'nin yetkisi karşısında CAS'ın yargılama yetkisinin tesis edilmesine ilişkin DRC kararları ise, tarafların FIFA'nın yetkisinden feragat ederek anlaşmazlıklarını doğrudan CAS tarafından çözüme kavuşturmayı seçebileceklerini kabul etmektedir. Bu şekilde DRC'nin yargılama yetkisini CAS'ın olağan tahkim yargılamasına havale etmesi söz konusu olabilmektedir⁸⁶.

CAS Sporla İlgili Tahkim Kodu⁸⁷ R39'da CAS'ın yetkisine bir tarafın itiraz etmesi hali düzenlenmiştir. Bu durumda Tahkim Ofisinin veya hakem heyetinin kurulması halinde heyetin taraflardan itiraza ilişkin yazılı görüş istemesi söz konusu olacaktır. Bu çerçevede hakem heyeti kendi yetkisini tayin etmek adına karar verecektir.

Nitekim CAS'ın temyiz mahkemesi olarak yetkili olabilmesi hali, TFF'nin makamlarından alınan kararlar ve DRC kararlarının temyizi açısından ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Zira Anayasamızın 59. maddesinin 2. fıkrası, “tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.” hükmünü amirdir. Bu hüküm, UÇK'yı yetkili kabul ederek başvuru yapan tarafların bir üst yargılama merci olarak TFF Tahkim Kuruluna başvurmaları halinde bu kararın kesin nitelik kazanmasını sağlamaktadır⁸⁸. Ayrıca TFF Statüsü m. 64(1)'de, TFF'nin bağımsız ve usulüne uygun olarak oluşturduğu Tahkim Kurulu tarafından alınan kararlar aleyhindeki itirazlara CAS'ın bakamayacağı düzenlenmiştir. Bu durumda CAS'ın temyiz tahkim mahkemesi olarak yetkili olmasının önünde bariz bir engel bulunduğu görülmektedir.

Öte yandan DRC'nin vermiş olduğu bir kararın temyiz mahkemesi olarak CAS'ta itiraz yoluna götürülebilmesi mümkündür. Bu husus, TFF statüsü m. 64(1)'de “FIFA ve UEFA Statüleri uyarınca, kesin ve bağlayıcı bir FIFA veya UEFA kararına yönelik tüm itirazlar İsviçre Lozan'da bulunan Spor Tahkim Mahkemesi (CAS/TAS) tarafından ele alınır.” şeklinde düzenlenmiştir.

⁸³ CAS'ın yapısı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. ERBEYİN, Necip Fazıl: “CAS Temyiz Yargılamasında Uygulanacak Hukuk”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2024, Sayı 57, s. 327-328; ERTEN, s. 233.

⁸⁴ PAK, s. 77-95.

⁸⁵ PAK, s. 83.

⁸⁶ FIFA, *Commentary*, s. 449. Bkz. DRC, No: REF FPSD-6314, T. 04.08.2022 (https://digitalhub.fifa.com/m/2a825c13c4b9c9ca/original/Gonen-ES_04082022.pdf, ET: 22.12.2024); CZARNOTA, s. 6.

⁸⁷ Çalışmamızda “CAS Sporla İlgili Tahkim Kodu” şeklinde anılan “Code of Sports-related Arbitration”ın İngilizce tam metni için bkz. https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Code_2019_en_.pdf (ET: 10.01.2025).

⁸⁸ PAK, s. 83.

CAS'ın temyiz mahkemesi olarak yargılama yetkisinin tesis edilmesine ilişkin CAS Sporla İlgili Tahkim Kodu Art. R47 uyarınca CAS'a temyiz başvurusu yapılabilmesi, ilgili kuruluşun kurallarında bu yetkinin öngörülmüş ve iç hukuk yollarının tüketilmiş olmasına bağlıdır; ilk derece kararlarına itiraz ise, ancak açık bir düzenlemenin mevcut olması halinde mümkündür.

CAS'ın milletlerarası yetkisinden bahsettiğimizden, CAS'ın merkezinin İsviçre'de bulunması sebebiyle *lex arbitri*'nin kapsamını tahkim yeri hukuku tayin edecektir. *Lex arbitri* ve *lex loci arbitri*'nin aynı olduğu bu durumda, İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu (PILA)⁸⁹ ve CAS Sporla İlgili Tahkim Kodu'nun düzenlemelerinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. PILA Art. 176(1)'e göre, Kanunun "*Milletlerarası Tahkim*" başlığını taşıyan 12. Kısımındaki düzenlemeler; taraflardan birinin ikametgahının, mutad meskeninin ya da yerleşim yerinin İsviçre olmaması durumunda, İsviçre'nin tahkim yeri olarak belirlenmiş olması halinde uygulama alanı bulacaktır⁹⁰. Bu doğrultuda Kanunun 12. Kısımında düzenlenen "*Yargılama Yetkisi*" başlıklı Art. 186(1) ve CAS Sporla İlgili Tahkim Kodu Art. R55(4) uyarınca, hakem heyetinin tahkim yargılaması konusunda yetkili olup olmadığına *kompetenz kompetez* prensibi uyarınca heyetin kendisi karar verecektir⁹¹. Bu doğrultuda CAS'ın *FC Barcelona v. UEFA* kararında⁹² CAS ilk olarak UEFA Tüzüğü Art. 62(1) uyarınca ardından CAS Sporla İlgili Tahkim Kodu Art. R47'ye göre kendi yargılama yetkisini tesis ettiği görülmektedir⁹³.

E. Türk Mahkemelerinin Milletlerarası Yetkisi

Yabancı unsurlu transfer sözleşmelerinden kaynaklanan bir uyuşmazlık bakımından Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin belirlenmesi Türk mahkemelerinin; TFF ve FIFA'nın iç yargı organlarının veya CAS'ın karşısındaki yetkisiyle birlikte ele alınması gereken bir meseledir. Zira Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin belirlenmesinde hem iç hukuk hem de uluslararası spor tahkim organlarının yetkileri dikkate alınmalıdır. Taraflar, TFF bünyesindeki UÇK'nın yetkisini kabul etmeyi tercih etmeme hakkını haizdir. Bu husus, Türk mahkemelerinin yetkili olabilmesine ihtimal vermektedir⁹⁴. Bu durumda genel mahkemelerde bir dava açılması söz konusu olduğunda tarafların UÇK'nın yetkili olduğuna dair bir itiraz ileri sürmeleri halinde bu itirazın dinlenmeyeceği ifade edilmektedir⁹⁵. Aynı zamanda FIFA Talimatı Art. 22 uyarınca FIFA iç yargı organı olan DRC'nin karşısında genel mahkemelerin yetkisinin kabul edilebilmesi de söz konusudur.

Türk mahkemelerinin uluslararası transfer sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklardaki yetkisinden bahsettiğimiz için, esas olarak uluslararası tahkim (örneğin, CAS tarafından) ile çözülmesi gereken bir ihtilafın Türk mahkemelerinde başvuruya konu olması hali üstünde de durulmalıdır. Bu durumda davalı tarafın tahkim anlaşmasının geçersizliğini ileri sürmesi halinde mahkeme, *prima facie* geçerli bir tahkim anlaşmasının mevcut olup olmadığını tespit etmelidir. Nitekim mahkeme, tahkim anlaşmasının geçerliliği sonucunda "*derinlemesine*" bir incelemede bulunamaz. Zira bu şekilde bir inceleme *kompetenz kompetenz* prensibine aykırı olacaktır. Bu durumda mahkemenin 1958 tarihli New

⁸⁹ Çalışmamızda "*İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu*" şeklinde anılan "*Federal Act on Private International Law*" (PILA) İngilizce tam metni için bkz. https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1988/1776_1776_1776/en (ET: 19.01.2025).

⁹⁰ ŞANLI, Cemal: *Milletlerarası Ticari Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1986, s. 61; ULUSOY BALTACI, Melis: *Uluslararası Nitelikli Spor Uyuşmazlıklarının CAS Tahkim Kuralları Yoluyla Çözümü*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024, s. 69; CZARNOTA, s. 6; HUYSAL, Burak: *Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 351; ÖZEL, Sibel: *Milletlerarası Ticari Tahkimde Kanunlar İhtilafı Meseleleri*, Legal Yayınevi, İstanbul, 2008, 55-96.

⁹¹ ULUSOY BALTACI, s. 69-70; TAKAVUT, İbrahim Doğan: *Milletlerarası Ticari Tahkimde Usule İlişkin Konularda İrade Serbestisi*, On İki Levha Yayıncılık, 2021, s. 59.

⁹² CAS, No: 10310, T. 2024/A. Bkz. https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/10310_Award_FINAL_for_publication.pdf (ET: 03.12.2024).

⁹³ CAS, No: 10310, T. 2024/A, para. 59-61.

⁹⁴ GÜNER, s. 116-118. Bu yönde, Yargıtay, 13. HD, T. 15.05.2017, E. 2015/40706, K. 2017/6006; Yargıtay, 13. HD, T. 26.05.2016, E. 2015/8764, K. 2015/16930; Yargıtay, 13. HD, T. 01.02.2016, E. 2014/31086, K. 2016/2263 (ÖZEN, s. 194-195).

⁹⁵ GÜNER, s. 118-119. Bkz. Yargıtay, 13. HD, T. 03.03.2015, E. 2014/13032, K. 2015/6518 (ÖZEN, s. 198).

York Sözleşmesi m. 2(3) uyarınca tahkim anlaşmasının geçerliliğini inceleyebilmesi söz konusudur. Bu doğrultuda mahkeme, tahkim anlaşmasının “*hükümden düşmüş, tesirsiz veya tatbiki imkânsız*” olduğuna kanaat getirirse, yetkisini uluslararası tahkime bırakacaktır⁹⁶.

Değinilmesi gereken bir başka mesele ise yetki itirazının ileri sürülmediği hallerde yetkisiz bir Türk mahkemesinde dava açılması halinde hâkimin bu durumu resen dikkate alıp almayacağıdır. Yetki itirazı, HMK m. 116 (1) uyarınca hükme alınmış bir ilk itiraz olarak karşımıza çıkmaktadır. Profesyonel futbolcu transfer sözleşmeleri bakımından kesin yetki halinin halihazırda mevcut olmaması, yetki itirazının bir ilk itiraz şeklinde cevap dilekçesinde ileri sürülmesini gerekli kılmaktadır. Bu durumda sadece yetki itirazında bulunulması yeterli olmamakta, yetki itirazında bulunan tarafın, yetkili mahkemeyi bizzat göstermesi gerekmektedir. Dolayısıyla böyle bir durumda HMK m. 19(1) uyarınca hâkimin resen dikkate alması gereken bir mesele bulunmamakta ve davalının HMK m. 117(1)’de hükme aldığı süre dahilinde yani en geç cevap dilekçesiyle birlikte yetki itirazında bulunmaması, davanın açıldığı mahkemenin yetkili hale gelmesine neden olmaktadır. Bu durumda konumuz özelinde yabancı unsurlu bir transfer sözleşmesine ilişkin davanın, yetkisiz olmasına rağmen Türk mahkemelerinde açılması ve buna karşın yetki itirazında bulunulmaması durumunda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin mevcut olabileceği bir durumun gündeme geldiğini görmekteyiz. Doktrinde böylesine bir durumun tarafların örtülü bir iradeyle yetki anlaşması olarak etki gösteren bir tür anlaşma yapmalarını ifade ettiği savunulmaktadır⁹⁷.

Uluslararası transfer sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlık bir Türk mahkemesinin önüne geldiğinde mahkemenin milletlerarası yetkisini nasıl tayin edeceği ise bir başka önemli husustur. Milletlerarası yetki konusu devletlerin iç hukukları tarafından belirlendiğinden, Türk hukukundaki milletlerarası yetkiyi düzenleyen kurallara göre tayin edilecektir⁹⁸. Yani MÖHUK m. 40’ta da açıkça düzenlendiği üzere Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, iç hukukun yer bakımından yetki kurallarıyla belirlenmektedir. Uluslararası transfer sözleşmeleri söz konusu olduğunda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini düzenleyen özel bir yetki kuralının bulunmadığı görülmektedir. Böylelikle Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin tayin edilmesi bakımından iç hukukun yer itibarıyla yetki kurallarından hareket edilerek yetki tayin edilmelidir. Bu doğrultuda HMK m. 10 ve genel yetki kuralına ilişkin hükümler olan m. 6 ve m. 9’un dikkate alınması gerekmektedir. HMK m. 10, sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesini yetkili kabul etmektedir. Genel yetki kuralını düzenleyen HMK m. 6’da ise davalının davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesini yetkili kılmaktadır. HMK m. 9 uyarınca davalının Türkiye’de yerleşim yeri bulunmaması halinde genel yetkili mahkemenin belirlenmesi hususunda davalının Türkiye’deki mutad meskeninin bulunduğu yer mahkemesi yetkili kabul edilmektedir⁹⁹.

Diğer taraftan profesyonel futbolcu transferi sözleşmelerinin hizmet sözleşmesi veya iş sözleşmesi olarak kabul eden görüşü de bu noktada dikkate almamız yerinde olacaktır¹⁰⁰. Profesyonel futbolcu transfer sözleşmesinin “*iş sözleşmesi niteliği göstermesi durumu*”, MÖHUK m. 44’ün uygulanmasını gündeme getirmektedir¹⁰¹.

MÖHUK m. 44’ün düzenlediği kural açıkça işçi ve işverene karşı açılan davalarda yetkili mahkemeyi ayırmaktadır. Yani MÖHUK m. 44 uygulandığında işçiye yönelik açılan davalarda yalnızca

⁹⁶ ÖZEN, s. 217; AKINCI, s. 451; NOMER, Ergin / EKŞİ, Nuray / ÖZTEKİN GELGEL, Günseli: *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, Cilt I, 4. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2013, s. 91.

⁹⁷ ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİGANMEŞE, s. 536; ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 605; DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 53; AVŞAR, s. 62. Ayrıca bkz. ÖZGENÇ, Zeynep: “Brüksel I bis Tüzüğü Uyarınca Yetki Anlaşmalarının Geçerliliği”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, Cilt 37, Sayı 2, 2017, s. 651.

⁹⁸ ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 554; DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 39-40, 49; AVŞAR, s. 12.

⁹⁹ GÜNER, s. 119-120; DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 58-59; ÇELİKEL / ERDEM, s. 573 vd.

¹⁰⁰ ERTEN, s. 227. Yabancı unsurlu futbol menajerliği sözleşmesi bakımından aynı yönde çıkarım için bkz. GÜNER, s. 120.

¹⁰¹ NOMER, s. 482; ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 590; GÜNER, s. 120.

işçinin mutad işyeri mahkemesi yetkili kabul edilmiştir. MÖHUK'un anılan düzenlemesi, işçinin mutad işyerinin Türkiye'de bulunması üzerine kurgulandığından, mutad işyerinin yabancı bir ülkede olması halinde düzenlemeye göre Türkiye'de dava açılabilmesi ihtimal dahilinde olmayacaktır. İşverene karşı açılan davalarda ise iki ayrı mahkemenin yetkilendirildiği görülmektedir. Buna göre MÖHUK m. 44, mutad işyeri mahkemesinin yanında işverenin yerleşim yeri ve mutad meskeni mahkemesini¹⁰² de yetkili kabul etmektedir¹⁰³.

Öte yandan Türk mahkemelerinin bir yetki sözleşmesi ile HMK m. 17 ve m. 18 uyarınca yetkili kabul edilmesi de mümkün olabilmektedir. Bu durum yabancılık unsuru barındıran bir uyuşmazlık söz konusu olduğunda tarafların iradelerinin bir Türk mahkemesini yetkilendirmeye yönelik olması durumunda ortaya çıkabilmektedir. Bu doğrultuda MÖHUK m. 40'tan hareketle, HMK m. 17 ve m. 18'in uygulanması mümkün olabilmektedir. Nitekim HMK m. 17, yetki sözleşmesinin yalnızca tacirler ve kamu tüzel kişileri arasında yapılabileceğini açıkça hükme almaktadır. Dolayısıyla profesyonel futbolcu transfer sözleşmeleri açısından HMK m. 17'deki şart gündeme gelmediğinden Türk mahkemelerinin yetki sözleşmesi ile yetkili kılınması ihtimal dahilinde değildir. Buna karşın tarafların MÖHUK m. 47'ye göre yabancı bir devlet mahkemesini yetki sözleşmesi ile yetkili kılabilmesi pek tabi mümkün gözükmemektedir¹⁰⁴. Diğer taraftan profesyonel futbolcu sözleşmesinin bir iş sözleşmesi olarak niteliği taşıması halinde, MÖHUK m. 44 uyarınca tayin edilen yer mahkemesinin yetkisinin bir yetki sözleşmesiyle kaldırılması MÖHUK m. 47(2)'ye göre mümkün olmayacaktır. Bu doğrultuda Türkiye'de bir davanın açılması söz konusu olduğunda davalının yetki sözleşmesine dayanarak yaptığı yetki itirazının kabul edilemeyeceği ifade edilmektedir. Dolayısıyla bu durumda davanın MÖHUK m. 44 uyarınca tayin edilen Türk mahkemesinde görüleceği belirtilmektedir¹⁰⁵. Bu durumda yetki sözleşmesi yapılabilsede iş sözleşmelerine ilişkin zorunlu yetki kurallarının bulunmasının bu durumu sınırlandırabileceği unutulmamalıdır¹⁰⁶.

III. ULUSLARARASI PROFESYONEL FUTBOLCU TRANSFER SÖZLEŞMELERİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARDA UYGULANACAK HUKUKUN TESPİTİ

A. Genel Olarak

Uygulanacak hukukun tespitinde bir uyuşmazlığın hangi hukuk sisteminin kurallarına bağlı olarak çözüldüğü önem arz eden bir meseledir¹⁰⁷. Uluslararası nitelikli profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerinde uygulanacak hukukun tayin edilmesinde ise “*lex sportiva*” teriminin öne çıktığı görülmektedir. Nitekim uluslararası bir futbolcu transfer sözleşmesinden doğan uyuşmazlığın çözümünde, uyuşmazlığın hangi yargı merciinin önüne getirildiğine bağlı olarak uygulanacak hukuk da değişiklik arz edebilmekte ve bu durum öncelikle *lex sportiva* kavramının incelenmesini gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla çalışmamızın bu kısmında ilk olarak *lex sportiva*'nın uygulanacak hukukun tespitindeki rolüne ve takiben uluslararası nitelikli profesyonel futbolcu transfer sözleşmesinden doğan bir uyuşmazlığın TFF'nin ve FIFA'nın yargılama organları, CAS ve Türk mahkemeleri önünde görülmesi halinde hangi hukukun uygulanabileceğine değinilecektir.

¹⁰² Bu düzenleme esas olarak işçinin aleyhine açılacak davalarda zayıf statüde olduğu kabul edilen işçiyi koruma amacı taşımaktadır. Bkz. ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 522.

¹⁰³ NOMER, s. 482; ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 621-623; DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 68-69; ÇELİKEL / ERDEM, s. 643.

¹⁰⁴ NOMER, s. 100 vd.; ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 536; ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 600; DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 71-72.

¹⁰⁵ ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 624; ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 521-523.

¹⁰⁶ ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 521-523.

¹⁰⁷ AKINCI, s. 301-308; ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 33; NOMER, s. 105; TEKİNALP, s. 19-21; DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 210; CAN, s. 198-199; AYGÜN, Mesut: “Yabancılık Unsurunun Mahiyeti ve Yargılamadaki Rolü”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2014, Cilt 16, Özel Sayı (Temmuz), s. 1047.

B. *Lex Sportiva*'nın Uygulanacak Hukukun Tespitindeki Rolü

Lex sportiva veya spor hukuku, kendine has, *sui generis* yapıdaki bir hukuk rejimini ifade etmektedir. *Lex sportiva*, doktrinde “*tanım sorunu*” taşıyan bir kavram olarak ifade edilmekle birlikte genel olarak uluslararası düzeyde yetkili makamların belirli spor dalları için belirlediği maddi hukuk kurallarının tümünü ifade etmek için kullanılan bir terim haline gelmiştir. Nitekim *lex sportiva*, futbolün küresel ölçekte önemli bir sektör haline gelmesiyle birlikte, bu alanda ortaya çıkan uyuşmazlıklara evrensel nitelikte bir hukukun uygulanması ihtiyacından doğmuş özel bir hukuk rejimini anlatmaktadır¹⁰⁸.

Futbol alanında *lex sportiva*'ya uluslararası federasyon veya konfederasyon tarafından kaleme alınan, statü, tüzük, talimatlar ve yargı kararları kaynak teşkil etmektedir. Hiç şüphesiz futbol alanında *lex sportiva*'nın bu denli geniş kapsamlı ve etkili bir hukuk rejimi sunması FIFA ve UEFA kuralları ve CAS kararlarının sayesinde¹⁰⁹. Nitekim ulusal futbol federasyonlarının ihdas ettikleri mevzuatların ve bu federasyonların yetkili yargılama makamlarının uygulamalarının FIFA ve UEFA kuralları ve CAS kararlarına uygun bir şekilde yeknesak hale getirilmesi söz konusudur. Bundan dolayı *lex sportiva*, sporda sınır ötesi geçerlilik taşıyan, küresel ölçekte bağlayıcı ve bütünlüştürmüş bir yapı oluşturmaktadır¹¹⁰.

Lex sportiva'nın uygulanacak hukukun tespitindeki rolünde, onu şekillendiren kaynaklar kilit rol oynamaktadır. Bu noktada *lex sportiva*'nın üstlendiği en önemli rol, futbolcuların taraf oldukları aynı uyuşmazlık konusuna ilişkin farklı hukukların uygulanmasını önlemek ve çelişkili kararlar verilmesinin önüne geçmek olduğu ifade edilmektedir¹¹¹.

Uyuşmazlığın çözümünde *lex sportiva*'nın uygulanacak hukukun belirlenmesindeki rolü, uyuşmazlığın çözüldüğü yargılama makamına göre değişiklik arz etmektedir. Nitekim FIFA organlarının, CAS'ın veya bu yapılarla entegre olan ulusal mercilerin yargı yetkisini tanıyan taraflar bakımından, uyuşmazlık konusuna uygulanacak hukuk çoğu zaman *lex sportiva* kapsamında yer alan normatif kurallardan ibaret olmaktadır¹¹². Ancak ulusal mahkemeler açısından, *lex sportiva*'nın uygulanacak hukuku belirleyici rolü sınırlı olmakla birlikte bu husus, ayrıca ele alınması gereken müstakil bir tartışma alanını işaret etmektedir¹¹³.

C. Uyuşmazlığın TFF ve FIFA'nın Yargılama Organlarının Önünde Görülmesi Halinde Uygulanacak Hukukun Tespiti

TFF Talimatı m. 11(7) uyarınca, “uluslararası transferlerde FIFA düzenlemeleri esas alınır.”. FIFA Talimatı Art. 1, söz konusu kuralların kapsamını ortaya koymaktadır. Buna göre, FIFA Talima-

¹⁰⁸ TUTAR, s. 25-26; ULUSOY BALTACI, s. 33; GÜRTEN, Kadir / ERENEL, Ege: “Lex Sportiva: Spor Hukukunun Küreselliği”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2012, Cilt 3, Sayı 1, s. 296; VALERO, Alfonso: “In search of a working notion of lex sportiva”, *The International Sports Law Journal*, 2014, Cilt 14, Sayı 1-2, s. 3; FOSTER, Ken: “Lex Sportiva and Lex Ludica: the Court of Arbitration for Sport's Jurisprudence”, *Entertainment and Sports Law Journal*, 2005, Cilt 3, Sayı 2, s. 1; DUVAL, Antoine: “Transnational Sports Law: The Living Lex Sportiva”, (Ed.) ZUMBANSEN, Peer: *Oxford Handbook of Transnational Law*, Oxford University Press, Oxford, 2020, s. 1; de OLIVEIRA, Leonardo V. P.: “Lex Sportiva as the Contractual Governing Law”, *International Sports Law Journal*, 2017, Cilt 17, s. 101-102; VIEWEG, Klaus / STASCHIK, Paul: “The Lex Sportiva: The Phenomenon and Its Meaning in the International Sporting Arena”, (Ed.) VIEWEG, Klaus: *Lex Sportiva*, Cilt 42, Duncker & Humblot, Berlin, 2015, s. 17-58; LINDHOLM, Johan: *The Court of Arbitration for Sport and Its Jurisprudence: An Empirical Inquiry into Lex Sportiva*, T.M. C. Asser Press, The Hague, 2019, s. 7-8; PAK, s. 27.

¹⁰⁹ CASINI, Lorenzo: “The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration for Sport”, *German Law Journal*, 2011, Cilt 12, Sayı 5, s. 1327; de OLIVEIRA, s. 113; VIEWEG, s. 10; ULUSOY BALTACI, s. 37; GÜRTEN / ERENEL, s. 304; PAK, s. 27-30.

¹¹⁰ GÜRTEN / ERENEL, s. 298-299; SERRA, Maria Francesca: “Lex Sportiva: Present and Future Perspectives”, *International Sports Law Review Pandektis*, 2020, Cilt 13, Sayı 1-2, s. 131.

¹¹¹ PAK, s. 27.

¹¹² GÜRTEN / ERENEL, s. 301-304; DUVAL, s. 2-8.

¹¹³ Bu doğrultuda Türk mahkemelerinde uyuşmazlığın görülmesi halinde, *lex sportiva*'nın belirleyici rolü; hukuk seçimi ve kamu düzeni müdahalesi bakımından III.E.2. “MÖHUK m. 24 Kapsamında Sözleşmeye Uygulanacak Hukukun Tespiti” ve III.E.4. “Tespit Edilen Yabancı Hukukun Uygulanmadığı Haller” başlıkları altında incelenmiştir.

tı'nın ilgili düzenlemeleri; “oyuncuların statüleri, organize futbol etkinliklerine katılma uygunlukları ve farklı federasyonlara ait kulüpler arasında transferleri konusunda küresel ve bağlayıcı nitelikteki kurallardır”. Dolayısıyla uluslararası transferler söz konusu olduğunda söz konusu transferlerde uygulanacak kurallar ve transfer işlemlerinin şekli konusunda FIFA Talimatı'nın ilgili hükümleri dikkate alınacaktır¹¹⁴. FIFA Talimatı Art. 19(4)'te de açıkça belirtildiği üzere, ulusal ve uluslararası anlamda farklı kuralların transfer sürecine uygulanması söz konusu olmaktadır¹¹⁵. Dolayısıyla ulusal ve uluslararası spor uyuşmazlıklarını birbirinden ayırmak, bu uyuşmazlıkların çözümünde uygulanacak hukuku tayin etmek adına da önemli hale gelen bir meseledir¹¹⁶.

Bu hususta TFF ve FIFA arasında aslında organik bir ilişki ortaya çıkmaktadır. Bu ilişkinin somut bir kanıtı niteliğindeki 5894 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 1. Fıkrasının c bendinde ifade edildiği üzere TFF'nin görevleri arasında FIFA'nın yetkili organları tarafından hükme alınan düzenlemeleri gereken şekilde uygulamak bulunmaktadır. Aynı zamanda aynı madde hükmünün f bendi gereğince TFF, FIFA tarafından verilen kararların uygulanmasını sağlamakla da mükelleftir. Bunun yanında TFF ile FIFA arasındaki bağlantı, iki makamın çalışma usul ve esaslarının birbirine uygun olmasıyla da güçlendirilmektedir. Zira Kanunun 3. maddesinde TFF tarafından hükme alınan talimatların FIFA kurallarına uygun olarak kaleme alınması gerektiği düzenlenmiştir. Öte yandan 5894 sayılı Kanun her ne kadar TFF'nin uluslararası faaliyetlerine yönelik düzenlemeler içerse de bu düzenlemelerin FIFA nezdinde bağlayıcılığının bulunmadığı¹¹⁷ ifade edilmektedir. Nitekim TFF, FIFA düzenlemelerini uygulamak konusunda kanuni bir zorunluluk içindedir¹¹⁸. TFF içinde bulunduğu bu kanuni zorunluluğu FIFA kurallarının Türkiye'de gerektiği gibi uygulanmasını temin etmek üzere talimatlar hazırlayarak yerine getirmektedir¹¹⁹. FIFA düzenlemelerinin bu noktada kendisine kilit bir rol tesis etmesinin temel sebebi ise FIFA'nın hukuki anlamda ulusal üye federasyonlara inisiyatif tanımaması ve ulusal federasyonların ülkelerindeki futbol faaliyetlerine ilişkin herhangi bir denetimde bulunmadan bu faaliyetleri yönetmeleri gerektiğine yönelik bir düşünceye sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Bu husus, futbolun globalleşen dünyada kendi hukuk kuralları doğrultusunda yönetilen bir yapı sergilediğini göstermektedir¹²⁰.

D. Uyuşmazlığın CAS Önünde Görülmesi Halinde Uygulanacak Hukukun Tespiti

FIFA Tüzüğü Art. 59(2), CAS nezdinde görülen uyuşmazlığın hangi hukuka tabi olarak çözüme kavuşturulacağını açıkça düzenlenmektedir. Buna göre, “Tahkim yargılamasında yargılama sürecine CAS Sporla İlgili Tahkim Kodunun¹²¹ hükümleri uygulanacaktır. CAS, öncelikle FIFA'nın çeşitli düzenlemelerini ve tamamlayıcı olarak İsviçre hukukunu uygulayacaktır.” Düzenlemenin ilk cümlesi, yargılama sürecine uygulanacak hukuku yani tahkim yargılamasında usule uygulanacak hukuku CAS Sporla İlgili Tahkim Kodunun ilgili hükümleri olarak tayin etmektedir. Düzenlemenin ikinci cümlesi ise uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuku belirleme amacı taşımaktadır. Buna göre CAS, öncelikle FIFA'nın çeşitli düzenlemelerini ve tamamlayıcı nitelikte İsviçre hukukunun ilgili kanunlar ihtilafı düzenlemelerini uygulayacaktır. FIFA Tüzüğünde anılan ve esasa uygulanacak hukuk konusunda tamamlayıcı niteliği haiz PILA Kanunu Art. 187(1), “hakem heyeti, uyuşmazlığı tarafların seçeceği hukuk kurallarına göre veya böyle bir seçimin olmaması halinde, davayla en yakın bağlantılı olan

¹¹⁴ ERTAŞ / PETEK, s. 303; CZARNOTA, s. 2.

¹¹⁵ CDES, s. 95.

¹¹⁶ ERTEN, s. 206; ULUSOY BALTACI, s. 10, 32.

¹¹⁷ Bu hususta FIFA kurallarının, *lex sportiva*'nın kapsamında kabul edilerek, yerel hukuk sistemlerinin düzenlemeleri ve makamların aldığı kararların bağlayıcılığını kabul etmeme eğilimi taşıyabileceğine ilişkin bkz. GÜRTEN / ERENEL, s. 295.

¹¹⁸ TUTAR, s. 23-25.

¹¹⁹ TUTAR, s. 26.

¹²⁰ TUTAR, s. 26.

¹²¹ “Code of Sports-related Arbitration (Sporla İlgili Tahkim Kodu)” İngilizce tam metnine ulaşmak için bkz. https://www.tas-cas.org/fileadmin/user_upload/Code_2019_en_.pdf (ET: 25.11.2024).

hukuk kurallarına göre çözecektir.” hükmünü amirdir. Bu düzenleme, önceliği tarafların hukuk seçimine vermekte; eğer taraflar bir hukuk belirlemesi yapmamışsa, uyuşmazlıkla en yakın bağlantıya sahip olan yer hukukunun uygulanacağı esasını benimsemektedir¹²².

Öte yandan FIFA Tüzüğü’nün atıf yaptığı CAS Sporla İlgili Tahkim Kodu Art. R58’in tahkim heyetinin uyuşmazlığın esasına uygulayacağı hukuku (*lex causae*) tayin eden bir kanunlar ihtilafı kuralına yer verdiği görülmektedir¹²³. Bu düzenlemeye göre,

“heyet, uyuşmazlığı yürürlükteki düzenlemelere göre ve tamamlayıcı olarak taraflarca seçilen hukuk kurallarına göre çözecektir. Eğer taraflar böyle bir seçimde bulunmamışsa, itiraz edilen kararı veren federasyon, dernek veya sporla ilgili kuruluşun yerleşik olduğu ülkenin hukukuna veya Heyetin uygun gördüğü hukuk kurallarına göre karar verecektir. Son durumda, Heyet kararının gerekçelerini sunmak zorundadır.”.

Bu bağlamda, tahkim yargılamasında esasa uygulanacak hukukun belirlenmesi için, FIFA Tüzüğü Art. 59(2) ile CAS Sporla İlgili Tahkim Kodu Art. R58’in birlikte değerlendirilmesi ve bu hükümler ışığında uygulanacak hukukun tespit edilmesi gerekmektedir.

Zira düzenlemeler birbirini tamamlayıcı niteliğe sahiptir. Nitekim her iki düzenlemede uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuka ilişkin ilk basamakta yürürlükteki düzenlemelere öncelik tanımaktadır. Bu durumda FIFA’nın tesis ettiği kararlar için FIFA düzenlemelerinin uygulanması söz konusu olacaktır. Her iki düzenlemede tarafların seçtikleri hukuk tamamlayıcı nitelikte kabul edilmektedir. Hukuk seçiminin yapılmamış olması hali ise yine tamamlayıcı nitelikte bir kural olarak her iki düzenlemede ayrıca düzenlenmiştir. PILA Art. 187(1), esnek ve bağlam odaklı bir yaklaşımla uyuşmazlıkla “*en sıkı bağlantılı hukuk*” esas alınarak karar verilmesini öngörmektedir. CAS Sporla İlgili Tahkim Kodu Art. R58’de aynı doğrultuda en sıkı bağlantılı hukukun bulunmasını amaçlayan bir düzenlemeye yer vermektedir. Nitekim CAS Sporla İlgili Tahkim Kodu Art. 59(2) uygulanacak hukukun tayinine ilişkin daha ayrıntılı bir yol haritası sunmaktadır. Şöyle ki hüküm öncelikle, federasyon veya sporla ilgili kuruluşun yerleşik olduğu ülkenin hukukunu işaret etmekte, sonraki basamakta ise hakem heyetinin takdir yetkisi uyarınca uygun gördüğü hukukun uygulanacağını düzenlemektedir.

E. Uyuşmazlığın Türk Mahkemeleri Önünde Görülmesi Halinde Uygulanacak Hukukun Tespiti

1. Genel Olarak Türk Kanunlar İhtilafı Kurallarının Uygulanması

MÖHUK uyarınca profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerine hangi hukukun uygulanacağını gösteren bir hüküm bulunmamaktadır. MÖHUK’un sözleşmelerle ilgili uygulanacak hukuku tayin ettiği hükümleri ise MÖHUK m. 24 ila m. 33 arasında düzenlenmiştir.

2. MÖHUK m. 24 Kapsamında Sözleşmeye Uygulanacak Hukukun Tespiti

MÖHUK m. 24, sözleşmelere uygulanacak hukuka ilişkin genel bir kural ihtiva etmektedir. MÖHUK m. 24’ün ilk fıkrası taraflara sözleşmeye uygulanacak hukuku açık veya örtülü şekilde seçme imkânı tanıyarak, sözleşmeler sistemindeki çeşitliliği, esnekliği ve hakkaniyeti sağlamayı amaçlamıştır. MÖHUK m. 24(1) taraflara ilk basamakta tabi olacakları hukuku irade serbestisi kapsamında, sübjektif metodu esas alarak tayin etme kuvveti bahşetmektedir¹²⁴.

¹²² ERBEYİN, s. 332.

¹²³ ERBEYİN, s. 332; TEKİNALP, s. 42.

¹²⁴ ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 333-334; ÖZDEMİR KOCASAKAL, Hatice: “Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun MÖHUK m. 24 Çerçevesinde Tespiti ve Üçüncü Devletin Doğrudan Uygulanan Kuralları”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 2010, Sayı 1-2 (Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun Tespiti), s. 29; TEKİNALP, s. 304; ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM

Açık hukuk seçimi, tarafların belirli bir hukuku seçme yönündeki iradelerini yoruma kapalı ve anlaşılır biçimde beyan etmiş olmalarını ifade etmektedir. Dolayısıyla bu seçim, sözleşmenin genel hükümleriyle birlikte veya sözleşmeye uygulanacak hukuku gösteren ayrı ve özel bir hükümle yapılmaktadır¹²⁵. Futbolcu transfer sözleşmeleri gibi sık sık farklı devlet hukuklarıyla temas eden sözleşmelerde, açık hukuk seçiminin yapılması hukuki öngörülebilirlik ve olası uyuşmazlıklarda çözüm sürecinin hızlandırılması açısından büyük önem taşımaktadır¹²⁶.

Örtülü hukuk seçimi ise tarafların hukuk seçimi yaptıklarını açıkça beyan etmedikleri fakat tarafların belirli bir hukuk sistemini seçme iradesinin tereddüde yer bırakmayacak şekilde ortaya konduğu hâllerde, bu durumun da açık hukuk seçimi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmüştür¹²⁷. Nitekim örtülü bir iradenin tespitine ilişkin karmaşık bir değerlendirme süreci ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, taraflar arasında yetki sözleşmesiyle belirli bir mahkemenin veya tahkim yerinin öngörülmesi, sözleşmede belirli bir ülkeye özgü hukukî terimlerin ya da genel işlem koşullarının yer alması, önceki benzer sözleşmelerde açık hukuk seçiminin bulunması gibi emareler, hâkimin örtülü iradeyi yorumlamasında dikkate alabileceği unsurlar arasında yer almaktadır. Yargılama sürecinde tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarını belirli bir hukuk sistemine dayandırmaları da örtülü hukuk seçimine delil teşkil edebilmektedir. Örtülü hukuk seçimine ilişkin değerlendirmede dikkate alınması gereken diğer faktörler arasında; sözleşmenin kurulduğu ülke, tarafların uyrukluğ ve yerleşim yerleri, sözleşmeye konu edimin ifa yeri ve ödemenin yapılacağı para birimi gibi unsurlar yer almaktadır. Örneğin, bir Türk kulübü ile Fransız bir futbolcu arasında imzalanan ve tarafların açık hukuk seçimi yapmadığı bir transfer sözleşmesinde, sözleşmede Fransız hukukuna özgü terimlerin kullanılması, ödeme para biriminin Avro olarak belirlenmesi, tahkim yerinin Paris olarak gösterilmesi ve önceki sözleşmelerde Fransız hukukunun uygulanmış olması gibi unsurlar birlikte değerlendirildiğinde, Türk mahkemesi tarafından söz konusu ilişkide Fransız hukukunun örtülü olarak seçildiği sonucuna varılması olağan gözükmemektedir. Ancak bu tür objektif bağlar, tek başına taraf iradesi hakkında kesin sonuca varılmasına olanak tanımamaktadır. Daha çok, bu göstergeler topluca değerlendirildiğinde bir irade bütünlüğünün ortaya konulabilmesi söz konusu olabilmektedir¹²⁸.

Seçilen hukuk ve esas sözleşme arasında bir bağlantının mevcut olması gerekmemektedir¹²⁹.

Taraflarca seçilen hukuk Türk hukuku veya yabancı bir hukuk olabilmektedir¹³⁰. Bunun yanında uluslararası nitelik taşıyan futbolcu transfer sözleşmesinden kaynaklanan bir uyuşmazlığa “hiçbir milli hukuk sistemine ait olmayan kural veya prensip” niteliğindeki *lex sportiva*’nın uygulanacak hukuk olarak seçilip seçilemeyeceği üzerinde durulmalıdır. *Lex sportiva*’nın kapsamının CAS kararları ve FIFA’nın ihdas ettiği düzenlemeler olduğuna ilişkin ön kabul doğrultusunda, bu kuralların bir devlet hukuku niteliğini haiz olmadıkları açıktır. Bu nedenle *lex sportiva*’nın MÖHUK m. 24(1) kapsamında hukuk seçimi

/ KARACA, s. 403-414; CAN, s. 508-511; GÜNGÖR, s. 173; Hukuk seçiminin sınırları hakkında ayrıca bkz. CAN, s. 511; DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 428-429; TEKİNALP, s. 279; ÇELİKEL / ERDEM, s. 384.

¹²⁵ NOMER, s. 326; MURTAZ, Gözde: “Yabancı Unsurlu Akitlerde Hukuk Seçimine Dair Meseleler (5718 sayılı MÖHUK m. 24 ile Milletlerarası Ticari Sözleşmelerde Hukuk Seçimine Dair İlkeler Kapsamında)”, *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2018, Cilt 3, Sayı 1, s. 160-161. Böylesi bir hukuk seçimini düzenleyen hükmün içeriğinin ya da neleri kapsadığının yeterli açıklık taşıması durumu söz konusu olduğunda, maddenin yorumunda *lex fori*’ye başvurulması gerekmektedir. Bkz. NOMER, s. 326.

¹²⁶ ARSLAN, İlyas: “5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Uyarınca Sözleşmeden Doğan Borç İlişkilerinde Zimni Hukuk Seçimi”, *Public and Private International Law Bulletin*, 2023, Cilt 33, Sayı 2, s. 24, dn. 86.

¹²⁷ ÖZDEMİR KOCASAKAL, *Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun Tespiti*, s. 43; NOMER, s. 236-328; ARSLAN, s. 8-9; BAYATA CANYAŞ, F. Aslı: “Roma I Tüzüğü ile Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Uyarınca Sözleşmeden Doğan Borç İlişkilerinde Örtülü Hukuk Seçimi”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2011, Cilt 1, Sayı 1, s. 110-121; GÜNER, s. 135.

¹²⁸ NOMER, s. 328; ARSLAN, s. 8-14; BAYATA CANYAŞ, s. 112-114; ÖZDEMİR KOCASAKAL, *Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun Tespiti*, s. 43-45; AYDOĞDU, Gamze: “Milletlerarası Ticari Sözleşmelerde Hukuk Seçimine Dair Lahey İlkeleri Uyarınca Örtülü Hukuk Seçimi”, *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022, Cilt 10, Sayı 2, s. 611; MURTAZ, s. 162.

¹²⁹ CAN, s. 511.

¹³⁰ NORMER, s. 323.

sayılamayacağı, profesyonel futbolcu transfer sözleşmeleri bakımından bu kuralların yalnızca *incorporation* yani sözleşmeye entegre edilmiş özel şartlar olarak işlev görebileceği ifade edilmektedir¹³¹.

Tarafların hukuk seçimi yapmamaları haline ise MÖHUK m. 24(4)'te ikinci basamakta yer verilmiştir. Hükme göre, “*tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları hâlinde sözleşmeden doğan ilişkiye, o sözleşmeyle en sıkı ilişkili olan hukuk uygulanır.*”

En sıkı ilişkili hukuk, uyuşmazlık konusu sözleşme ilişkisi ve çeşitli hukuk sistemleri arasındaki bağlantıların birlikte düşünülmesiyle tespit edilebilmektedir. Bu hususta bağlantının ağırlığı yani somut olay açısından önemi nazara alınarak en sıkı ilişkili hukukun bulunması milletlerarası özel hukuk adaletinin sağlanması için önem arz etmektedir. Bu itibarla bağlamada en iyi sonuca ulaşılması hedeflenmektedir. Dolayısıyla en uygun bağlantı noktasıyla sözleşmenin sosyoekonomik açıdan öneme sahip olduğu hukuk sisteminin dikkate alınması gerekmektedir. Konumuz açısından, profesyonel futbolcu sözleşmesinin hazırlandığı yer, ifa edildiği yer, futbolcunun yerleşim yeri ya da mutad meskeni, futbol kulübünün merkez devleti gibi bağlantı noktalarını takip ederek en sıkı bağlantılı olarak kabul edilebilecek hukuk tespit edilebilmektedir. Bu doğrultuda davayı gören hâkimin, somut olay bakımından önemli olan bağlantı noktalarının bütünü tartarak en sıkı bağlantılı hukuku takdir yetkisi (TMK m. 4) uyarınca tayin etmesi söz konusudur¹³². Pek tabi hâkimin takdir yetkisinin kilit rol oynadığı söz konusu hüküm, özellikle milletlerarası sahada tabi olunan bir hukuk kuralından elde edilmek istenen öngörülebilirliği, açıklığı ve kesinliği temin etmemekte ve *lex fori*'nin uygulanmasına ilişkin dayanılmaz bir eğilime neden olabilecektir¹³³. Bu hususta milletlerarası özel hukuk ve maddi hukuk adaleti bakımından amaca uygun olmayan bir hukuki sonucun gündeme gelmesi söz konusu olabileceğinden “*lex forist*” bir uygulamadan kaçınılması en doğru çözüm olarak değerlendirilmektedir¹³⁴.

Nitekim söz konusu pozitif düzenlemenin hükme aldığı bağlama kuralı özelliğine sahip düzenlemeler açısından belirliliğin sağlandığı nokta ise karinenin “*karakteristik edim*” ve “*karakteristik edim borçlusu*”na odaklanarak en sıkı bağlantılı hukuku tespit etmesidir¹³⁵. Bu noktada profesyonel futbolcu sözleşmesinin hukuki niteliğine yönelik tartışmaların önem kazanması söz konusu olmakta ve karakteristik ediminde bu tartışmalar doğrultusunda belirlenmesi önemli hale gelmektedir. Sözleşmenin iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olması, en genel şekilde karakteristik edimin para borcunun karşısındaki borç olarak belirlenmesine neden olmaktadır. Zira bu edim, “*sözleşmeye hukuki özelliğini veren*” edim şeklinde açıklanmaktadır. Bu hususta futbol kulübünün borcu, “*futbolcunun iş görme faaliyetinin karşılığı*” olarak kabul edildiğinden, karakteristik edim futbolcunun gördüğü iş olarak kabul edilmektedir¹³⁶.

Aynı sonuca ulaşacağımız bir yaklaşım ise, iş görme borcunu başlangıç noktası olarak kabul edersek, iş görenin ediminin yani futbolcunun iş görme borcunun sözleşmenin karakteristik edimi olarak kabul edilmesi gerektiğini önermektedir¹³⁷. Bu noktada karakteristik edimin ve karakteristik edim borçlusunun tespitinin ardından karakteristik edim borçlusunun, sözleşmenin kuruluşu sırasındaki mutad meskeni veya

¹³¹ ÖZDEMİR KOCASAKAL, *Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun Tespiti*, s. 32-33; OBA, Meltem Ece: “Anasyonel Hukuk Kuralları ve Uygulama Alanı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2017, Sayı 129, s. 309. Bu doğrultuda *lex sportiva*'nın uygulanabilirliği, uyuşmazlığın görüldüğü ülkeye ve yetkili hukuka bağlı olarak değişebilir. Türk mahkemeleri önünde görülen bir davada, *lex sportiva*, yalnızca yetkili hukuk sisteminin emredici hükümleriyle çelişmediği sürece dikkate alınabilir. Bu itibarla, yabancı unsurlu uyuşmazlıklarda, yetkili hukukun sınırları içinde kalmak koşuluyla *lex sportiva*'nın uygulanmasının önünde hukuki bir engel bulunmadığını ileri süren görüşümüz yerinde olacaktır. Bkz. GÜNER, s. 129.

¹³² ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 426; GÜNGÖR, s. 55, 179; DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 413; ÇELİKEL / ERDEM, s. 397.

¹³³ ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 426; TEKİNALP, s. 43.

¹³⁴ GÜNGÖR, s. 197; ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 386.

¹³⁵ ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 427; GÜNGÖR, s. 179; ARSLAN, s. 35.

¹³⁶ NOMER, s. 335; ÖZEN, s. 48-54; ÖZEL, Sibel: “Sözleşmesel İlişkide MÖHUK m. 24/II'de Öngörülen Objektif Bağlama Kuralının Mukayeseli Hukuk Açısından Değerlendirilmesi”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 2011, Cilt 22, Sayı 2, s. 580.

¹³⁷ ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 429; ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 355.

işyeri hukuku, bunların bulunmaması halinde ise yerleşim yeri hukukunun bizi en sıkı bağlantılı hukuka ulaştırması söz konusu olmaktadır¹³⁸. MÖHUK m. 24(4)'ün son cümlesi ise bir istisna kuralına yer vererek, *“hâlin bütün şartlarına göre sözleşmeyle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması”* halini düzenlemiştir. Bu düzenlemeye, en sıkı ilişkili hukukun tespiti açısından *“karakteristik edim borçlusunun mutad meskeni veya işyeri hukukunun”* en sıkı ilişkili hukuk olduğuna yönelik karinenin yani varsayımın gerçekleşmemesi yani karinenin aksinin kanıtlanması veya geçerliliğini kaybetmesi durumunda gidilmektedir¹³⁹. Bu durumda belirlenme ihtiyacı hasıl gelen *“daha sıkı ilişkili hukuk”* yani *“objektif bağlamada istisna kuralı”* veya *“kaçınma kuralı”*, hukuki ilişkinin mahiyeti ve çıkar dengesi dikkate alınarak belirlenmelidir¹⁴⁰. Bu durumda yabancı unsurlu profesyonel futbolcu sözleşmelerinde daha sıkı bağlantılı hukukun tespiti, sözleşmenin içeriği, tarafların özellikleri ve edimin ifa edileceği yer gibi unsurlar dikkate alınarak yapılır¹⁴¹. Doktrinde bu düzenlemenin esneklik temin etmesinin ve kesin olmayan nitelik taşımasının *“somut olay adaletini”* sağlama işlevi taşıdığından bahsedilmektedir¹⁴². Nitekim doktrinde mutad mesken ya da işyerinin bulunduğu yerin sözleşmeyle sıkı bir bağlantı tesis etmesi halinde yeni bağlantıların üretilmesinin sakıncalarına değinilmektedir. Bu hususta doktrinin sahip olduğu esas endişe objektif kuralın bir istisnaya dönüşmesi boyutunda ortaya çıkmaktadır. Zira hükmün objektifliği, hükümden beklenen amacın öngörülebilirlik ve kesinlik olmasından dolayı söz konusu endişenin haklı olduğuna katılmaktayız¹⁴³.

3. MÖHUK m. 27 Kapsamında Uygulanacak Hukukun Tespiti

Uygulanacak hukukun tespit edilmesinde göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus ise profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerinin bir hizmet sözleşmesi yani iş sözleşmesi olarak vasıflandırıldığına dair görüştür. Zira profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerinin hukuki niteliğinin doktrinde tartışmalı olması, sözleşmeye uygulanacak hukukun tespit edilmesine ilişkin çok yönlü bir değerlendirmeye neden olmaktadır. Bu değerlendirme ise esas olarak uyuşmazlık konusunun vasıflandırılmasına yönelik farklılıktan kaynaklanmaktadır¹⁴⁴. Bu itibarla profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerinin iş sözleşmesi olarak vasıflandırılması, MÖHUK m. 24'ün dışında başka bir kanunlar ihtilafı kuralının uygulanmasının söz konusu olup olmadığı sorusunu karşımıza çıkarmaktadır. Ancak belirtmemiz gerekir ki profesyonel futbolcu sözleşmesinin bir iş sözleşmesi olarak kabul edilmesi, bu sözleşme türünün düzenlendiği maddi hukuk sistemi uyarınca değil, somut olayın unsurlarına göre belirlenmelidir. Çünkü hâkimin önüne gelen uyuşmazlık konusunu vasıflandırırken hukuki ilişkinin bağlı olduğu maddi hukuk sistemiyle uyum sağlama çabası bazı durumlarda milletlerarası özel hukuk adaletini görmezden gelmesine sebep olabilir. Bu durumda uluslararası nitelikli profesyonel futbolcu transferi sözleşmesi, uyuşmazlık konusunu değerlendiren hâkim tarafından bir iş sözleşmesi olarak da vasıflandırılabilir. MÖHUK, yabancılik unsuru barındıran iş sözleşmelerini özel bir hükümle yani MÖHUK m. 27 ile düzenlemeyi tercih etmiştir¹⁴⁵.

MÖHUK m. 27'nin bu noktada dikkate alınması, MÖHUK m. 24'ün iş sözleşmeleri açısından yetersiz görülmesi ve MÖHUK m. 27'nin Roma Sözleşmesi ve Tüzüğü ile modern milletlerarası özel hukuku anlayışıyla daha fazla örtüşen nitelikte olması bakımından önem taşımaktadır¹⁴⁶. Dolayısıyla bu durumda MÖHUK m. 24 yerine, *lex specialis* bir hüküm olan MÖHUK m. 27'nin dikkate alınmasının milletlerarası özel hukuk adaleti bakımından daha yerinde olduğuna ilişkin bakış açısından yola

¹³⁸ ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 435; TEKİNALP, s. 330.

¹³⁹ ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 435; GÜNGÖR, s. 184; ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİGANMEŞE, s. 351-357; DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 411.

¹⁴⁰ TEKİNALP, s. 286; ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 437-438; CAN, s. 525.

¹⁴¹ ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 437-438; GÜNGÖR, s. 179.

¹⁴² CAN, s. 525; GÜNGÖR, s. 179.

¹⁴³ ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 437-438.

¹⁴⁴ “Vasıflandırma” kavramına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. GÜNGÖR, s. 31; CAN, s. 201-202; ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 86-87.

¹⁴⁵ NOMER, s. 347; ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 454-455; ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİGANMEŞE, s. 371; CAN, s. 533; TEKİNALP, s. 330; ÇELİKEL / ERDEM, s. 429.

¹⁴⁶ ÇELİKEL / ERDEM, s. 436.

çıkılmaktadır. Bu çerçevede profesyonel futbolcu transfer sözleşmesinin bir iş sözleşmesi olarak vasıflandırılması halinde sözleşmenin tarafları açısından işçi ve işveren sıfatlarına kimlerin sahip olacağı-
nın belirlenmesi *lex fori* uyarınca belirlenecektir¹⁴⁷.

Anayasa Mahkemesi kararıyla¹⁴⁸ iptal edilen MÖHUK m. 27(1)'e göre, iş sözleşmesi söz konusu olduğunda, işçinin mutad işyerinin bulunduğu yer hukukunun (*lex loci laboris*) emredici hukuk kural-
ları kapsamında temin edilen asgari koruma saklı kalmak üzere tarafların hukuk seçimine öncelik ve-
rilmesi hükme alınmıştır¹⁴⁹. Hukuk seçimine imkân tanıyan ve mutad işyeri hukukunun emredici hü-
kümüne göre sağlanan asgari korumanın yeterli olduğunu kabul eden MÖHUK m. 27(1) hükmü,
işçinin gerçek anlamda korunmasına yeterli düzeyde katkı sağlamadığı, işçinin zayıf taraf olarak daha
kapsamlı bir korumaya ihtiyaç duyduğu ve bu nedenle düzenlemenin Anayasa'nın çalışma hakkı ile
sosyal devlet ilkesiyle bağdaşmadığı gerekçeleriyle iptal edilmiştir.

MÖHUK m. 27(1) hükmünde yer verilen hukuk seçimi mutlak bir serbesti içermemekte ve futbolcu-
nun mutad işyerinin bulunduğu ülke hukukunun emredici hükümlerince sağlanan asgari korumanın saklı
tutulması koşuluna bağlı tutulmaktadır. Bu bağlamda, futbolcuya işçi statüsü tanınarak yapılan sözleşme-
lerde, taraflarca seçilen yabancı hukuk sisteminin hükümleri, ancak futbolcunun mutad işyeri hukuku tara-
findan öngörülen koruyucu düzenlemelerden daha az elverişli olmamak kaydıyla geçerli sayılmaktadır.
Dolayısıyla, tarafların seçtiği hukukun futbolcu lehine daha güçlü koruma sağlaması hâlinde, bu seçime
hukukun itibar edilmektedir. Aksine, seçilen yabancı hukuk, örneğin; tazminat, ücret, fesih veya sosyal
güvenlik hakları bakımından futbolcunun mutad işyerine göre daha zayıf koruma sunuyorsa, tarafların
hukuk seçimi geçersiz sayılmakta ve uyuşmazlığa objektif bağlama kuralı çerçevesinde, futbolcunun mutad
işyerinin bulunduğu ülke hukuku uygulanmaktadır. Böylece mutad işyeri hukukunun işçiyi koruyucu hü-
kümeleri, taraf iradesiyle belirlenen hukukun geçerliliği açısından alt sınır işlevi görmektedir.

MÖHUK m. 27(1) uyarınca yapılacak hukuk seçiminin nasıl yapılacağı hakkında hükümde bir
açıklamanın yer almaması bu seçimin açık veya örtülü olarak yapılabileceğine yönelik bir kanaat ya-
ratmıştır¹⁵⁰. Dolayısıyla hüküm, profesyonel futbolcu transfer sözleşmeleri bakımından da yapılacak
hukuk seçiminin açık veya örtülü bir beyanla yöneltilmesine imkân tanımaktadır.

Tarafların hukuk seçimi yapmamaları durumunda ise “işçinin işini mutad olarak yaptığı işyeri hu-
kuku”nun uygulanması gündeme gelecektir. Bu durumda işçinin işini geçici olarak bulunduğu başka
bir ülkede yapması halinde bu işyerinin mutad işyeri olarak kabul edilemeyeceği savunulmaktadır. Bu
çerçevede, özellikle profesyonel futbolcu transfer sözleşmeleri bakımından, işçinin geçici olarak başka
bir ülkede maçlara çıkması ya da kamplara katılması, bu ülkenin “mutad işyeri” olarak kabul edilme-
sini zorlaştırmaktadır. Çünkü bu tür faaliyetler geçici nitelik taşımakta ve işin ifa edildiği esas ülkenin
belirlenmesinde belirleyici nitelik taşımamaktadırlar. Yani bu noktada “işçinin işini ağırlıklı olarak
fiilen yerine getirdiği yer”e odaklanılmaktadır. Bu bağlamda mutad işyerinin belirlenmesinde; futbol-
cunun düzenli olarak antrenman yaptığı, sosyal bağlantılarını kurduğu ve kulüp merkezinin fiilen faa-
liyet gösterdiği yer dikkate alınabilir. Bu belirleyici unsurlar birlikte değerlendirildiğinde, futbolcunun
işini fiilen ve ağırlıklı olarak yerine getirdiği ülke tespit edilerek mutad işyerinin tespit edilebilmesi
imkân dahilindedir. Ancak bu tespitin objektif olarak yapılamadığı ya da futbolcunun işini belirli bir
ülke ile istikrarlı ve sürekli bir şekilde ilişkilendiremediği hâllerde, mutad işyeri hukukunun belirle-
nememesi yahut böyle bir hukukun fiilen mevcut olmaması gündeme gelebilmektedir. İşçinin işini
belirli bir ülkede mutad bulunmaksızın farklı ülkelerde gerçekleştirmesi halinde ise iş sözleşmesine

¹⁴⁷ NOMER, s. 349; CAN, s. 533; ÖZEL, Sibel: “Yurt Dışı Hizmet Akitlerinde Uygulanacak Hukuk”, *Public and Private International Law Bulletin*, 2023, Cilt 43, Sayı 1, s. 378.

¹⁴⁸ AYM, T. 05.11.2024, E. 2023/158, K. 2024/187 (Norm Kararlar Bilgi Bankası).

¹⁴⁹ ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 365; BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU, Yeliz / GEMİCİ FİLİZ, Beste: “Türk Hukukunda Yabancılık Unsuru Taşıyan İş Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk ve Tarafların Hukuk Seçimi”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2016, Cilt 15, Sayı 1, s. 601.

¹⁵⁰ GÜNER, s. 141; BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU / GEMİCİ FİLİZ, s. 608.

uygulanacak hukuk, “işverenin esas iş yerinin bulunduğu ülke hukuku”na göre tayin edilecektir. Buna karşın, uyuşmazlığın dayandığı somut olayın şartları bir bütün olarak değerlendirildiğinde iş sözleşmesiyle daha sıkı ilişki temin eden bir hukukun bulunması durumunda sözleşmeye sayılan hukuk kurallarının değil, daha sıkı ilişkili olan hukukun kurallarının uygulanması söz konusu olacaktır¹⁵¹.

Sıkı ilişkili hukuk ilkesi gereğince, sözleşme ve tarafların ilişkisiyle en sıkı bağa sahip olan hukukun uygulanması halinde, sözleşmeye taraf olan futbolcunun uyruğu, mutad meskeni, sözleşmenin tarafı olan futbol kulübünün merkez ülkesi ve sözleşmenin ifa edileceği yer önemli bağlantılar olarak kabul edilebilmektedir. Bu noktada daha sıkı ilişkili hukukun hâkim tarafından dikkate alınıp alınmaması, onun takdir yetkisi (TMK m. 4) kapsamındadır. Hâkimin her somut olay bakımından maddi hukuk adaletini sağlamak adına işçiyi koruyacak hukuku uygulaması gerekmektedir. Dolayısıyla hâkimin, işçinin korunması açısından daha sıkı ilişkili hukuk ile objektif sözleşme statüsü bakımından kendisine tanınan takdir yetkisi gereğince bir değerlendirme yapması amaçlanmaktadır¹⁵².

4. Tespit Edilen Yabancı Hukukun Uygulanmadığı Haller

Uyuşmazlığa uygulanacağı MÖHUK hükümlerince tespit edilen hukukun mutlak suretle uygulanması söz konusu değildir. Bu çerçevede tespit edilen yabancı hukukun MÖHUK m. 5 kapsamında Türk kamu düzenine açık bir aykırılık teşkil edip etmediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir¹⁵³. Zira MÖHUK m. 5, “yetkili yabancı hukukun belirli bir olaya uygulanan hükmünün Türk kamu düzenine açıkça aykırı olması hâlinde, bu hüküm uygulanmaz; gerekli görülen hâllerde, Türk hukuku uygulanır.” hükmünü amirdir.

FIFA Talimatı Art. 19(1)’de düzenlenen ve TFF Talimatı m. 17(1) ile iç hukukumuza aktarılan hüküm uyarınca yalnızca 18 yaşın üzerindeki profesyonel futbolcuların uluslararası transfer sözleşmelerine taraf olabileceği düzenlenmektedir. Bu durumda uygulanacak yabancı hukukun 18 yaşın altındaki bir futbolcunun uluslararası transfer sözleşmesinin taraf olabileceğine yönelik düzenlemelerinin uygulanabilmesi söz konusu olmayacaktır. Zira FIFA Talimatı Art. 19(1) ve bu hükmün iç hukuka yansımaları olan TFF Talimatı m. 17(1), çocuk futbolcuların erken yaşta uluslararası transfer piyasasının ekonomik ve yapısal risklerine maruz kalmalarını önlemeyi amaçlayan düzenlemelerdir. Bu tür normlar, sadece ulusal spor mevzuatının değil, aynı zamanda Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme¹⁵⁴ ve benzeri uluslararası insan hakları belgelerinin öngördüğü çocuk koruma ilkeleriyle de örtüşmektedir¹⁵⁵. Dolayısıyla, uygulanacak yabancı hukuk düzeninin, örneğin 18 yaş altındaki bir sporcunun uluslararası transfer sözleşmesine taraf olabilmesine izin veren bir hükmünün, sırf Türk iç hukukundaki düzenlemelerden farklı olduğu için değil; çocuk hakları ve insan onurunun korunması gibi kamu düzeninin temel değerleriyle açıkça bağdaşmadığı için uygulanması mümkün değildir. Burada MÖHUK m. 5 çerçevesinde devreye giren kamu düzeni müdahalesi, milli hukuk sistemlerinin bireysel farklılıklarından değil, söz konusu yabancı hükmün evrensel ölçekte kabul görmüş koruyucu ilkelerle çatışmasından kaynaklanmaktadır.

FIFA Talimatı Art. 13 ila 21 (TFF Talimatı m. 19 ila 30) arasında düzenlenen futbolcular ve kulüpler arasında sözleşmesel istikrarın korunmasına ilişkin genel ve özel hükümler doğrultusunda; sözleşmenin sona ermesinden sonra futbolcunun uzun bir süre başka bir kulüple sözleşme yapmasının yasaklanmasını, tek taraflı fesih yetkisinin yalnızca kulüp lehine tanınmasını ya da futbolcunun sakat-

¹⁵¹ NOMER, s. 351; ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 367; ÖZEL / ERKAN / PÜRSELİM / KARACA, s. 454-455; CAN, s. 533-535; GÜNGÖR, s. 195-197; DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 432; BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU / GEMİCİ FİLİZ, s. 608-609; AYĞÜL, Musa / ÇOBAN, Nazlı: “Birden Fazla Ülkede İfa Edilen İş Sözleşmelerinde Mutat İşyerinin Tespiti”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 2020, Cilt 15, Sayı 16, s. 1815-1819.

¹⁵² GÜNGÖR, s. 197; TEKİNALP, s. 334; BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU / GEMİCİ FİLİZ, s. 611.

¹⁵³ DOĞAN / YILMAZ / AYHAN İZMİRLİ, s. 248-260; ŞANLI / ESEN / ATAMAN-FİĞANMEŞE, s. 85; NOMER, s. 161.

¹⁵⁴ 14.02.1995 tarihli ve 22184 sayılı Resmi Gazete.

¹⁵⁵ FIFA, *Commentary*, s. 294-300.

lığı hâlinde tüm haklarını kaybetmesini veya güvencesiz olmasını öngören düzenlemeler Türk hukuk sisteminin temelini oluşturan çalışma özgürlüğü, sözleşme adaleti ve sosyal koruma ilkeleriyle bağdaşmayacağından MÖHUK m. 5 uyarınca kamu düzenine açıkça aykırı kabul edilebilecektir.

Ayrıca, FIFA Tüzüğü Art. 4 uyarınca kabul edilen ve *lex sportiva*'nın temel normatif ilkeleri arasında yer alan “ayrımcılık yasağı”, futbol faaliyetlerinin her alanında geçerli olup, özellikle ırk, ten rengi, etnik, ulusal veya sosyal köken, cinsiyet, engellilik, dil, din, siyasi görüş veya herhangi bir statü temelinde ayrımcılığı kesin biçimde yasaklamaktadır. Bu bağlamda, profesyonel futbolcu transfer sözleşmesinin kurulması, uygulanması veya sona erdirilmesi süreçlerinde ayrımcı bir saikle hareket edilmesi yahut bu yönde hükümlere yer verilmesi Türk hukuk sisteminde kamu düzenine aykırılık teşkil eden davranışlar arasında sayılmalıdır¹⁵⁶. Zira iş sözleşmeleri bakımından yabancı bir hukukun transfer sözleşmesinde ayrımcılığı zımnen dahi tolere eden hükümleri içermesi veya taraflardan birine ayrımcı temelde hukuki işlem tesis etme imkânı tanınması, Türk kamu düzenine açıkça aykırılık oluşturmaktadır.

MÖHUK m. 5 kapsamında kamu düzeni müdahalesine konu olabilecek bir diğer durum ise, profesyonel bir kadın futbolcunun iş sözleşmesi yapabilmesi için eşinin onayını şart koşan bir yabancı hukukun, uygulanacak hukuk olarak belirlenmesidir¹⁵⁷. Özellikle, profesyonel bir kadın futbolcunun iş sözleşmesini tek başına akdedebilmesi için eşinin izninin arandığı bir yabancı hukuk kuralının uygulanması, Türk hukukunun benimsediği temel anayasal ilkeler, özellikle de eşitlik (Anayasa m. 10), çalışma ve sözleşme özgürlüğü (Anayasa m. 48) ile bağdaşmamaktadır.

SONUÇ

Spor hukuku uyuşmazlıkları, ulusal ve uluslararası federasyonların iç yargı organları, genel mahkemeler ve özel tahkim mercileri gibi farklı yargı organları tarafından çözümlenebilmektedir. Ancak uygulamada, sporun kendine özgü yapısı nedeniyle daha çok federasyonların iç yargı mekanizmaları ve tahkim mercileri tercih edilmektedir. Bu eğilim, uyuşmazlıkların hızla ve gizlilik içinde çözümlenmesi ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda yetkili mahkemenin belirlenmesi, sözleşmenin ulusal veya uluslararası nitelikte olmasına bağlı olarak değişmektedir. Ulusal transferlerde, TFF bünyesindeki uyuşmazlık çözüm mercilerinin yetkili olması söz konusudur. Uluslararası transferlerde farklı federasyonlara bağlı kulüpler arasında çıkan uyuşmazlıklarda yetki genellikle FIFA Talimatı ile düzenlenmektedir. Bu kapsamda FIFA'nın DRC ve Oyuncuların Statüsü Komitesi adlı iç yargı organları yetkili kılınmıştır. FIFA Talimatlarına göre, futbolcunun kulübün yer aldığı ülkenin vatandaşı olmaması veya tarafların farklı ülkelerin federasyonlarına bağlı olması durumunda uluslararası transfer söz konusu olmakta ve FIFA ya da CAS'ın yargılama yetkisi gündeme gelebilmektedir.

FIFA ve TFF gibi spor otoritelerinin iç yargı organlarının yetkileri, genel mahkemelerin yetkisiyle kesişebilmektedir. Bu nedenle çalışmamızda TFF, FIFA ve CAS'ın genel mahkemeler karşısındaki yetkileri karşılaştırmalı olarak ele alınarak tümevarım yöntemiyle inceleme yapılmıştır. Taraflar, UÇK gibi yetkili mercilere başvurmayı tercih edebileceği gibi, yetki sözleşmesi ile genel mahkemeleri de yetkili kılabilirler. Ancak yetki itirazının usulüne uygun ve süresi içinde yapılmaması durumunda yetkisiz bir mahkemenin yetkili hale gelebilmesi söz konusu olabilmektedir.

¹⁵⁶ İş sözleşmeleri bakımından ayrımcılık yasağının ihlalinin, kamu düzeni müdahalesini gerektiren bir durum oluşturabileceğini ileri süren görüş için bkz. SENYEN-KAPLAN, E. Tuncay: “Yabancılık Unsuru Taşıyan İş Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk”, *Ellinci Çözüm Arama Konferansı: Yurt Dışı Hizmet Sözleşmelerinde Milletlerarası Özel Hukuk Uygulaması İş Hukuku Sorunları*, İNTES Yayınları, Ankara, 2017, s. 78; TARMAN, Zeynep Derya: “Yabancılık Unsuru Taşıyan İş Sözleşmelerinde Uygulanacak Hukuk”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2010, Cilt 59, Sayı 3, s. 545; KORKMAZ, Abdullah Harun: “Yabancı Unsurlu İş Sözleşmelerinde Kamu Düzeni Müdahalesinin ve Doğrudan Uygulanan Kuralların Rolü”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023, Cilt 18, Sayı 213, s. 572.

¹⁵⁷ ELÇİN, Doğa: *İş Sözleşmelerinden Doğan Kanunlar İhtilâfi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s. 208.

Çalışmamızda vurgulamak istediğimiz en önemli hususlardan biri, uluslararası profesyonel futbolcu transfer sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda uygulanacak hukukun tespitinin, sözleşmenin tarafları, uyuşmazlığın ulusal ya da uluslararası niteliği ve ilgili spor otoritelerinin düzenlemelerine bağlı olarak değişiklik göstermesidir. *Lex sportiva* kavramı, bu tür uyuşmazlıkların çözümünde evrensel standartların sağlanması adına önemli bir hukuki çerçeve sunmakta olup, FIFA Talimatları ve CAS kararları bu çerçevenin temel bileşenleri arasında yer almaktadır.

TFF ve FIFA düzenlemeleri, uluslararası transferlerde bağlayıcı kurallar getirmektedir. TFF Transfer Talimatı m.11(7), bu tür transferlerde doğrudan FIFA düzenlemelerinin esas alınacağını belirtmektedir. Uluslararası transfer sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda, CAS nezdinde FIFA düzenlemeleri ve CAS Spor Tahkim Kodu uygulanmakta; tamamlayıcı olarak ise PILA hükümleri dikkate alınmaktadır. Özellikle PILA m.187(1), tarafların hukuk seçimi yapmaması durumunda, uyuşmazlıkla en sıkı bağlı hukukun uygulanacağını öngörmektedir.

Türk hukukunda ise MÖHUK m. 24, tarafların açık veya örtülü iradeleriyle hukuk seçimi yapmasına izin vermekte, ancak seçim yapılmadığı takdirde sözleşme ile en sıkı bağlantılı olan hukukun uygulanmasını öngörmektedir. Profesyonel futbolcu transfer sözleşmeleri özelinde, karakteristik edimin futbolcunun iş görme yükümlülüğü olduğu kabul edilmekte ve bu bağlamda futbolcunun mutad meskeninin bulunduğu yer hukuku esas alınmaktadır. Ancak, bazı durumlarda transfer sözleşmeleri iş sözleşmesi olarak da nitelendirilebilmekte ve bu durumda MÖHUK m. 27 hükümleri devreye girmektedir.

KAYNAKÇA

- AKINCI, Ziya: *Milletlerarası Tahkim*, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020.
- ARSLAN, İlyas: “5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Uyarınca Sözleşmeden Doğan Borç İlişkilerinde Zımnî Hukuk Seçimi”, *Public and Private International Law Bulletin*, 2023, Cilt 33, Sayı 2, s. 1-41.
- AVŞAR, Melis: *Milletlerarası Usul Hukukunda Mahkemelerin Yetkisinin Belirlenmesinde Tarafların İrade Serbestisi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- AYDOĞDU, Gamze: “Milletlerarası Ticari Sözleşmelerde Hukuk Seçimine Dair Lahey İlkeleri Uyarınca Örtülü Hukuk Seçimi”, *Sakarya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2022, Cilt 10, Sayı 2, s. 603-625.
- AYGÜL, Musa / ÇOBAN, Nazlı: “Birden Fazla Ülkede İfa Edilen İş Sözleşmelerinde Mutat İşyerinin Tespiti”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 2020, Cilt 15, Sayı 16, s. 1815-1832.
- AYGÜN, Mesut: “Yabancılık Unsurunun Mahiyeti ve Yargılamadaki Rolü”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2014, Cilt 16, Özel Sayı (Temmuz), s. 1025-1066.
- BAYATA CANYAŞ, F. Aslı: “Roma I Tüzüğü ile Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Uyarınca Sözleşmeden Doğan Borç İlişkilerinde Örtülü Hukuk Seçimi”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2011, Cilt 1, Sayı 1, s. 110-121.
- BIÇAKÇI, Levent: “Türkiye’de ve Dünya’da Spor Hukuku, Yargısı ve Özellikleri”, (Ed.) ERKİNER, Kısmet / SOYSÜREN, Ali: *Spor Hukuku Dersleri*, Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, İstanbul, 2007, s. 445-463.
- BOZKURT GÜMRÜKÇÜOĞLU, Yeliz / GEMİCİ FİLİZ, Beste: “Türk Hukukunda Yabancılık Unsuru Taşıyan İş Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk ve Tarafların Hukuk Seçimi”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2016, Cilt 15, Sayı 1, s. 593-619.
- CAN, Hacı: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.
- CASINI, Lorenzo: “The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration for Sport”, *German Law Journal*, 2011, Cilt 12, Sayı 5, s. 1317-1340.
- CENTRE DE DROIT ET D’ÉCONOMIE DU SPORT (CDES): *The Economic and Legal Aspects of Transfers of Players, European Commission, (Limoges, January 2013)*, Limoges, 2013.
- CZARNOTA, Paul A.: “FIFA Transfer Rules and Unilateral Termination Without ‘Just Cause’”, *Berkeley Journal of Entertainment and Sports Law*, 2013, Cilt 1, Sayı 1, s. 1-47.
- ÇELİKEL, Aysel / ERDEM, Bahadır: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 18. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2024.
- de OLIVEIRA, Leonardo V. P.: “Lex Sportiva as the Contractual Governing Law”, *International Sports Law Journal*, 2017, Cilt 17, s. 101-116.
- DOĞAN, Vahit / YILMAZ, Alper Çağrı / İZMİRLİ, Lale Ayhan: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 10. Baskı, Savaş Kitabevi, Ankara, 2024.
- DUVAL, Antoine, “Transnational Sports Law: The Living Lex Sportiva”, (Ed.) ZUMBANSEN, Peer: *Oxford Handbook of Transnational Law*, Oxford University Press, Oxford, 2020.
- ELÇİN, Doğa: *İş Sözleşmelerinden Doğan Kanunlar İhtilâfi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011.
- ERBEYİN, Necip Fazıl: “CAS Temyiz Yargılamasında Uygulanacak Hukuk”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2024, Sayı 57, s. 363-376.
- ERDOĞAN, Ersin / YEŞİLDAL, Selin: “Türkiye Futbol Federasyonu Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Hakkında Bazı Düşünceler”, *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023, Cilt 9, Sayı 1, s. 19-37.
- ERTAŞ, Şeref / PETEK, Hasan: *Spor Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2005.
- ERTEN, Rifat: *Milletlerarası Özel Hukukta Spor*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.

- FIFA: *Commentary on the Regulations on the Status and Transfer of Players*, 2023 (<https://digitalhub.fifa.com/m/40da0f707efdd011/original/FIFA-Commentary-on-the-FIFA-Regulations-for-the-Status-and-Transfer-of-Players-2023-edition.pdf>, ET: 05.12.2024) (Commentary).
- FIFA: *Explanatory Notes on the New Regulatory Framework for National Dispute Resolution Chambers*, 2024 (<https://www.sennferrero.com/wp-content/uploads/2024/04/Explanatory-notes-on-the-new-regulatory-framework-for-NDRCs.pdf>, ET: 19.01.2025).
- FOSTER, Ken: “Lex Sportiva and Lex Ludica: the Court of Arbitration for Sport’s Jurisprudence”, *Entertainment and Sports Law Journal*, 2005, Cilt 3, Sayı 2, s. 1-14.
- GENÇ, Durmuş: *Futbol Kulüplerinin Stratejik Yönetimi*, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1999.
- GÜNER, Cemil: “Yabancı Unsurlu Futbol Menajerliği Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları ve Uygulanacak Hukuk”, *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 2019, Cilt 77, Sayı 1, s. 103-151.
- GÜNGÖR, Gülin: *Türk Milletlerarası Özel Hukuku*, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022.
- GÜRTEN, Kadir / ERENEL, Ege: “Lex Sportiva: Spor Hukukunun Küreselliği”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2012, Cilt 3, Sayı 1, s. 295-315.
- HUYSAL, Burak: *Milletlerarası Ticari Tahkimde Tahkime Elverişlilik*, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.
- KORKMAZ, Abdullah Harun: “Yabancı Unsurlu İş Sözleşmelerinde Kamu Düzeni Müdahalesinin ve Doğrudan Uygulanan Kuralların Rolü”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2023, Cilt 18, Sayı 213, s. 545-590.
- LAWRENCE, Ian: “The Legal Context of a Player Transfer in Professional Football: A Case Study of David Beckham”, *Entertainment and Sports Law Journal*, 2016, Cilt 11, Sayı 6, s. 1-9.
- LINDHOLM, Johan: *The Court of Arbitration for Sport and Its Jurisprudence: An Empirical Inquiry into Lex Sportiva*, T.M.C. Asser Press, The Hague, 2019.
- MURTAZ, Gözde: “Yabancı Unsurlu Akitlerde Hukuk Seçimine Dair Meseleler (5718 sayılı MÖHUK m.24 ile Milletlerarası Ticari Sözleşmelerde Hukuk Seçimine Dair İlkeler Kapsamında)”, *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2018, Cilt 3, Sayı 1, s. 157-202.
- NOMER, Ergin / EKŞİ, Nuray / ÖZTEKİN GELGEL, Günseli: *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, Cilt I, 4. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2013.
- NOMER, Ergin: *Devletler Hususi Hukuku*, 23. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- OBA, Meltem Ece: “Anasyonel Hukuk Kuralları ve Uygulama Alanı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2017, Sayı 129, s. 297-320.
- ÖZDEMİR KOCASAKAL, Hatice: “Profesyonel Futbolcu ile Kulüp Arasındaki Uluslararası Boyutlu Sözleşmesel Uyuşmazlıkların Çözümünde Yetkili Mercii ve Bu Bağlamda TFF Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun Yetkisi”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2025, Cilt 20, Sayı 224, s. 3-47.
- ÖZDEMİR KOCASAKAL, Hatice: “Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun MÖHUK m. 24 Çerçevesinde Tespiti ve Üçüncü Devletin Doğrudan Uygulanan Kuralları”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 2010, Sayı 1-2, s. 27-88 (Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun Tespiti).
- ÖZEL, Sibel / ERKAN, Mustafa / PÜRSELİM, Hatice Selin / KARACA, Hüseyin Akif: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2023.
- ÖZEL, Sibel: “Sözleşmesel İlişkide MÖHUK m. 24/II’de Öngörülen Objektif Bağlama Kuralının Mukayeseli Hukuk Açısından Değerlendirilmesi”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 2011, Cilt 22, Sayı 2, s. 577-618.
- ÖZEL, Sibel: “Yurt Dışı Hizmet Akitlerinde Uygulanacak Hukuk”, *Public and Private International Law Bulletin*, 2023, Cilt 43, Sayı 1, s. 371-408.
- ÖZEL, Sibel: *Milletlerarası Ticari Tahkimde Kanunlar İhtilafı Meseleleri*, Legal Yayınevi, İstanbul, 2008.
- ÖZEN, Mustafa: *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi (Profesyonelliğe Geçiş ve Transfer) ve Sözleşmeden Kaynaklanan Uyuşmazlıkların Ulusal ve Uluslararası Çözüm Mercileri ve Yolları*, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024.

- ÖZGENÇ, Zeynep: “Brüksel I bis Tüzüğü Uyarınca Yetki Anlaşmalarının Geçerliliği”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 2017, Cilt 37, Sayı 2, s. 641-669.
- ÖZKAN, Işıl / KAVLAK, Bengül: *Milletlerarası Tahkim*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2024.
- PAK, Gürkan: *Spor Uyuşmazlıklarında Spor Tahkim Mahkemesi (CAS) Yargılama Usulü*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2023.
- PETEK, Hasan: *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002.
- SENYEN-KAPLAN, E. Tuncay: “Yabancılık Unsuru Taşıyan İş Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk”, *Elli İkinci Çözüm Arama Konferansı: Yurt Dışı Hizmet Sözleşmelerinde Milletlerarası Özel Hukuk Uygulaması İş Hukuku Sorunları*, İNTES Yayınları, Ankara, 2017, s. 68-87.
- SERRA, Maria Francesca: “Lex Sportiva: Present and Future Perspectives”, *International Sports Law Review Pandektis*, 2020, Cilt 13, Sayı 1-2, s. 126-135.
- SUBHAN, Adam: “Football Transfer Fees: A Competitive”, *Sports Law, Policy & Diplomacy Journal*, 2011, Cilt 1, Sayı 1, s. 159-188.
- ŞANLI, Cemal / ESEN, Emre / ATAMAN-FİGANMEŞE, İnci: *Milletlerarası Özel Hukuk*, 11. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2024.
- ŞANLI, Cemal: *Milletlerarası Ticari Tahkimde Esasa Uygulanacak Hukuk*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1986.
- TAKAVUT, İbrahim Doğan: *Milletlerarası Ticari Tahkimde Usule İlişkin Konularda İrade Serbestisi*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021.
- TARMAN, Zeynep Derya: “Yabancılık Unsuru Taşıyan İş Sözleşmelerinde Uygulanacak Hukuk”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2010, Cilt 59, Sayı 3, s. 521-550.
- TEKİNALP, Gülören: *Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama ve Usul Hukuku Kuralları*, 13. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2020.
- TOPUZ, Gökçen: “Türkiye Futbol Federasyonu Uyuşmazlık Çözüm Kurulunun Yargı Yetkisi Üzerine Düşünceler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017, Cilt 19, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan Özel Sayısı, s. 1901-1926.
- TUTAR, Ali: *Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde Ücret*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.
- ULUSOY BALTACI, Melis: *Uluslararası Nitelikli Spor Uyuşmazlıklarının CAS Tahkim Kuralları Yoluyla Çözümü*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2024.
- USLU, Ferhat: *Spor Hukuku Dersleri*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016.
- VALERO, Alfonso: “In search of a working notion of lex sportiva”, *The International Sports Law Journal*, 2014, Cilt 14, Sayı 1-2, s. 3-11.
- VIEWEG, Klaus / STASCHIK, Paul: “The Lex Sportiva: The Phenomenon and Its Meaning in the International Sporting Arena”, (Ed.) VIEWEG, Klaus: *Lex Sportiva*, Cilt 42, Duncker & Humblot, Berlin, 2015, s. 17-58.